

LYSKOR
STOWARZYSZENIE

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

**Raport z ewaluacji ex post
Strategii Rozwoju Lokalnego
Kierowanego przez Społeczność na
lata 2014-2020 Stowarzyszenia
Lokalna Grupa Działania LYSKOR**

STRESZCZENIE NAJWAŻNIEJSZYCH WYNIKÓW BADANIA

„Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014-2020 Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania LYSKOR” realizowana jest zgodnie z planem, prowadzi do osiągnięcia przyjętych celów ogólnych i celów szczegółowych. Dzięki realizacji Strategii na terenie działania LGD LYSKOR dochodzi do wzmocnienia konkurencyjności i innowacyjności lokalnej gospodarki, rozwija się potencjał turystyczny obszaru, a także poprawia się jakość życia mieszkańców. Wymienione zmiany obserwuje się w oparciu o osiągane wartości wskaźników produktu i rezultatu, a także na podstawie opinii mieszkańców terenu, beneficjentów wsparcia LGD oraz przedstawicieli Stowarzyszenia LYSKOR. Jednocześnie z przeprowadzonego badania wynika potrzeba kontynuowania prowadzonych działań jako skutecznych, adekwatnych do potrzeb i cieszących się zainteresowaniem ze strony odbiorców.

W raporcie zebrano wyniki przeprowadzonego badania oraz wnioski płynące z analizy materiału badawczego. Raport został podzielony na kilka części. Dwie pierwsze dotyczą założeń badawczych – przedmiotu badania, jego celu, pytań badawczych, stosowanych metod i technik gromadzenia materiału oraz sposobu organizacji badania. Trzecia część zawiera omówienie zgromadzonego materiału – w odniesieniu do celu ogólnego LSR, a następnie w podziale na obszary objęte badaniem. W kolejnych częściach zamieszczono odpowiedzi na przyjęte pytania badawcze oraz podsumowanie wraz z wnioskami. W końcowych częściach opracowania zamieszczono spisy tabel i wykresów.

Streszczenie najważniejszych wyników badania.....	2
Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji.....	5
Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania.....	8
Opis wyników badania wraz z ich interpretacją.....	10
Ocena wpływu na główny cel LSR.....	10
Ocena wpływu na kapitał społeczny.....	12
Przedsiębiorczość.....	21
Turystyka i dziedzictwo kulturowe.....	32
Grupy defaworyzowane.....	38
Innowacyjność.....	42
Projekty współpracy.....	43
Ocena funkcjonowania LGD.....	44
Ocena procesu wdrażania.....	55
Wartość dodana podejścia LEADER.....	57
Odpowiedź na pytania badawcze.....	61
Ocena wpływu na główny cel LSR.....	61
Ocena wpływu na kapitał społeczny.....	61
Przedsiębiorczość.....	62
Turystyka i dziedzictwo kulturowe.....	62
Grupy defaworyzowane.....	62
Innowacyjność.....	63
Projekty współpracy.....	63
Ocena funkcjonowania LGD.....	63
Ocena procesu wdrażania.....	64
Wartość dodana podejścia LEADER.....	65
Podsumowanie zawierające wnioski i rekomendacje.....	66
Spis wykresów.....	68

Spis tabel.....71

Przedmiot badania, rozumiany jako „objekty czy zjawiska, w odniesieniu do których chcemy prowadzić badania”¹ stanowi realizacja „Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2016-2024” Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania LYSKOR. Badanie miało zróżnicowany charakter. Po pierwsze, opisowy – celem badania był „opis jakiejś sytuacji lub wydarzenia”². Badanie nakierowane było na opis tego, jak przebiega wdrażanie LSR przez Stowarzyszenie LYSKOR. Po drugie, wyjaśniający – jego celem było także ustalenie, w jaki sposób realizacja działań założonych w strategii przekłada się na osiągnięcie przyjętych wskaźników. Po trzecie natomiast, było to badanie prowadzone dla potrzeb praktyki – badania tego rodzaju „wynikają z potrzeb związanych z konkretnymi działaniami (...), celem ich jest znalezienie odpowiedzi na pytania typu: jakie zjawiska lub procesy występują w danej strukturze społecznej, jakie są ich uwarunkowania, jakie powodują one następstwa, jaka jest ich dynamika i tendencja rozwojowa itp.”³ Niniejsze badanie miało stanowić podstawę do krytycznej analizy dotychczasowych działań w ramach wdrażania LSR, wyciągnięcia wniosków i rekomendacji na przyszłość.

Główny cel badania stanowiła identyfikacja i ocena efektów realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju. W związku z tym przyjęto następujące cele szczegółowe:

- zweryfikowanie stopnia osiągnięcia celów LSR i wyjaśnienie ewentualnych odchyleń od wartości zakładanych oraz ocena, na ile obserwowane wyniki można uznać za satysfakcjonujące;
- zweryfikowanie, w jakim stopniu cele LSR odpowiadały na lokalne potrzeby i w jakim stopniu potrzeby te zostały zaspokojone;
- oszacowanie wpływu realizacji LSR na rozwój lokalny i wyjaśnienie mechanizmów tego wpływu.

W zakresie badania uwzględniono obszary tematyczne, kluczowe dla realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju, czyli: wpływ na osiągnięcie ogólnego celu LSR, wpływ na kapitał społeczny, przedsiębiorczość, turystyka i dziedzictwo kulturowe, grupy defaworyzowane, innowacyjność, projekty współpracy, funkcjonowanie LGD, proces

¹ L. Sołoma, Metody i techniki badań socjologicznych. Wybrane zagadnienia, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko – Mazurskiego, Olsztyn 2002, s. 38.

² E. Babbie, Badania społeczne w praktyce, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 112.

³ J. Sztumski, Wstęp do metod i technik badań społecznych, „Śląsk” sp. z o. o. Wydawnictwo Naukowe, Katowice 1999, s. 36.

wdrażania LSR, wartość dodana. Do każdego z tych obszarów przyjęto pytania, wokół których koncentrował się proces badawczy.

Tabela 1. Obszary i pytania badawcze

Obszar	Pytanie badawcze
Ocena wpływu na główny cel LSR	Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?
Ocena wpływu na kapitał społeczny	Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne? W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?
Przedsiębiorczość	W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości? Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?
Turystyka i dziedzictwo kulturowe	W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego? W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?
Grupy defaworyzowane	Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup? Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego? Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?
Innowacyjność	W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne? Jakie można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
Projekty współpracy	Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy? Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?
Ocena funkcjonowania LGD	Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR? Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)? Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?
Ocena procesu wdrażania	Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem? Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów? Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)? Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?

<p>Wartość dodana podejścia LEADER</p>	<p>Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?</p> <p>Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?</p> <p>Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?</p> <p>Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?</p>
---	--

Źródło: opracowanie własne

Badanie zostało przeprowadzone w oparciu o następujące metody i techniki badawcze:

Po pierwsze: skorzystano z niereaktywnych metod badań społecznych, czyli „metod badań zachowań społecznych, niewpływających na te zachowania”⁴. W ramach tejże metody wykorzystano techniki analizy treści, będącej „badaniem zarejestrowanych ludzkich przekazów”⁵. Analiza ta obejmowała dokumentację ze wdrażania LSR. Ponadto, posłużono się analizą istniejących danych statystycznych w stosunku do danych gromadzonych i analizowanych na potrzeby monitoringu i sprawozdawczości przez LGD LYSKOR. Dane do analizy zostały przygotowane przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania LYSKOR w formacie określonym przez ewaluatorów.

Po drugie: wykorzystano badania sondażowe w oparciu o standaryzowane kwestionariusze ankiet, przygotowane do samodzielnego wypełnienia przez dwie grupy respondentów – mieszkańców terenu LGD oraz beneficjentów wsparcia świadczonego w ramach LSR. Kwestionariusze zostały przygotowane w wersji elektronicznej, na bezpłatnej platformie umożliwiającej respondentom udział w badaniu poprzez wypełnienie on-line formularza udostępnionego w formie linku. Za dystrybucję formularzy wśród respondentów odpowiedzialne było Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania LYSKOR. Informacje na temat badania publikowane były na stronie internetowej Stowarzyszenia www.lyskor.pl, a także w mediach społecznościowych www.facebook.com/LGD-Lyskor. Ponadto, przedstawiciele biura LGD informowali o badaniu w trakcie spotkań z mieszkańcami realizowanymi w okresie gromadzenia materiału badawczego. Wypełnione kwestionariusze były zapisywane na platformie w postaci pojedynczych formularzy, a także zbiorczych baz danych, umożliwiających następnie przeprowadzenie obliczeń i analiz statystycznych.

Po trzecie: wykorzystano metodę jakościowych badań terenowych, w ramach których posłużono się wywiadami jakościowymi, stanowiącymi „interakcję pomiędzy prowadzącym wywiad a respondentem”⁶, prowadzonymi w oparciu o scenariusz,

⁴ E. Babbie, *Badania społeczne w praktyce*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 341.

⁵ Tamże, s. 342.

⁶ Tamże, s. 327.

czyli listę zagadnień kluczowych do omówienia z uczestnikami badania. Przeprowadzono następujące wywiady:

Wywiad z przedstawicielami Rady Stowarzyszenia LGD LYSKOR, Nowa Wieś, 20.04.2022 r.; liczba uczestników: 7 osób, w tym: 6 przedstawicieli Rady oraz przedstawicielka biura;

Wywiad z przedstawicielami Zarządu Stowarzyszenia LGD LYSKOR, Lyski, 11.05.2022 r.; liczba uczestników: 4 osoby, w tym 3 przedstawicieli Zarządu oraz przedstawicielka biura;

Wywiad z pracownikami biura Stowarzyszenia LGD LYSKOR przeprowadzony drogą internetową 14.09.2022 r.

Wywiady były organizowane przez przedstawicieli biura LGD w porozumieniu z wykonawcą usługi ewaluacji. Zgromadzony w ten sposób materiał został poddany analizie jakościowej.

Badanie zostało przeprowadzone przez zespół firmy SONDA spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Materiał badawczy był gromadzony i analizowany w programach Excel z pakietu Microsoft Office oraz PQStat (wersja 1.6.8).

OPIS WYNIKÓW BADANIA WRAZ Z ICH INTERPRETACJĄ

W poniższej części raportu przedstawiono wyniki przeprowadzonego badania w odniesieniu do wpływu realizowanych działań na główny cel LSR, a następnie w podziale na przyjęte obszary tematyczne.

OCENA WPŁYWU NA GŁÓWNY CEL LSR

W Lokalnej Strategii Rozwoju przyjęto trzy cele ogólne, dotyczące różnych obszarów tematycznych: konkurencyjności i innowacyjności lokalnej gospodarki, potencjału turystycznego obszaru oraz jakości życia mieszkańców. W poniższej tabeli przedstawiono wskaźniki oddziaływania przypisane do każdego z celów – zaprezentowano wartości wyjściowe i docelowe, a także informacje o stanie realizacji na 31.12.2021 r.

Tabela 2. Realizacja celu ogólnego LSR

Wskaźniki oddziaływania	Jednostka	Stan wyjściowy	Stan docelowy	Realizacja 31.12.2021	% realizacji
CEL OGÓLNY I. wzmocnienie konkurencyjności i innowacyjności lokalnej gospodarki. Cel szczegółowy: Korzystny klimat dla rozwoju przedsiębiorczości - tworzenie warunków do poprawy konkurencyjności lokalnych producentów i usługodawców	sztuka	0	50	421	842,0%
Liczba podmiotów kontynuujących prowadzenie działalności gospodarczej dzięki uzyskanemu wsparciu	sztuka	0	19	35 ⁷	184,2%
CEL OGÓLNY II. Rozwój potencjału turystycznego obszaru Cele szczegółowe: 1. Rozwój infrastruktury turystycznej i okolicy turystycznej.	%	0	18	-	-
Wzrost odsetka osób, które deklarują poprawę atrakcyjności turystycznej obszaru LSR					

⁷ W podanej liczbie uwzględniono wszystkie podmioty, które uzyskały wsparcie na rozwój działalności (10 podmiotów) oraz 25 podmiotów, które uzyskały wsparcie na utworzenie działalności (nie uwzględniono 4 podmiotów, które z różnych powodów zakończyły działalność przed dn. 31.12.2021 r.)

2. Tworzenie warunków do promocji zasobów obszaru LGD.						
CEL OGÓLNY III. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru umożliwiająca rozwój kapitału społecznego i ochronę lokalnego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego Cele szczegółowe: 1. Odnowa przestrzeni publicznej. 2. Wzmacnianie kapitału społecznego obszaru, wspieranie aktywności mieszkańców i organizacji społecznych	Liczba nowopowstałych organizacji społecznych i podmiotów ekonomii społecznej	sztuka	0	6	8 ⁸	133,3%
	Wzrost liczby mieszkańców obszaru	%	0	0,6	1,15 ⁹	191,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGD LYSKOR

Jak widać w powyższej tabeli, wskaźniki oddziaływania zostały osiągnięte na wyższym poziomie niż zakładano w Lokalnej Strategii Rozwoju.

Realizacja LSR w bezpośredni sposób przyczyniła się do wzmocnienia konkurencyjności i innowacyjności lokalnej gospodarki: na terenie działania LGD LYSKOR powstało 421 nowych podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w bazie REGON, a 35 podmiotów dzięki uzyskanemu wsparciu kontynuuje działalność.

Na dzień przyjęty w badaniu (31.12.202 r.) nie określono osiągniętej wartości wskaźnika oddziaływania dotyczącego rozwoju potencjału turystycznego obszaru (pomiar zostanie dokonany w późniejszym czasie), a o postępie działań w omawianym obszarze można wnioskować na obecnym etapie na podstawie wskaźników produktu i rezultatu (omówione szczegółowo w dalszej części raportu).

⁸ Obliczono na podstawie danych z KRS i ewidencji prowadzonej przez starostę za 31.12.2021 w stosunku do danych z dnia 31.12.2013

⁹ Obliczono na podstawie danych GUS za 31.12.2020 w stosunku do danych z dnia 31.12.2013

Realizacja LSR przekłada się też na poprawę jakości życia mieszkańców obszaru umożliwiającą rozwój kapitału społecznego i ochronę lokalnego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego: na terenie działania LGD LYSKOR powstało 8 nowych organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej, a liczba mieszkańców obszaru wzrosła o 1,15%.

OCENA WPŁYWU NA KAPITAŁ SPOŁECZNY

Rozwój kapitału społecznego stanowi istotny element Strategii – jeden z celów szczegółowych LSR nakierowany jest na wzmocnienie kapitału społecznego obszaru, wspieranie aktywności mieszkańców i organizacji społecznych (cel 3.2). Zgodnie z informacjami zawartymi w LSR: *w ramach tego celu wspierane będą operacje propagujące kulturę, współpracę, integrację mieszkańców oraz wspierające kreowanie postaw pożądaných społecznie oraz działania prowadzące do opracowania koncepcji rozwoju lokalnego tzw. Smart Villages.*

Poniżej w tabeli przedstawiono dane ilościowe dotyczące wskaźników obrazujących realizację ww. celu.

Tabela 3. Realizacja celu szczegółowego 3.2. Wzmocnienie kapitału społecznego obszaru, wspieranie aktywności mieszkańców i organizacji społecznych

Rodzaj wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Stan docelowy	Realizacja 31.12.2021	% realizacji
Wskaźnik rezultatu	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach i inicjatywach zorganizowanych dzięki wsparciu operacji	osoba	9500	2165	22,8%
	Liczba opracowanych koncepcji Smart Village	sztuka	5	0	-
Wskaźnik produktu	Liczba wydarzeń/ imprez/ inicjatyw związanych z kultywowaniem tradycji, propagowaniem kultury, idei współpracy i integracji/ liczba zrealizowanych operacji obejmujących wyposażenie mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego	sztuka	32	11	34,4%

	Liczba wydarzeń/ imprez zrealizowanych w ramach operacji	sztuka	99	67	67,7%
	Liczba zorganizowanych projektów grantowych	sztuka	1	2	200,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGD LYSKOR

Stosunkowo niewielki poziom osiągnięcia wskaźników produktu i rezultatu dotyczących liczby zorganizowanych wydarzeń czy inicjatyw oraz osób w nich uczestniczących jest związany głównie z trwającą w czasie realizacji Strategii pandemią koronawirusa, podczas której przez okres około 2 lat nie można było organizować żadnych zgromadzeń. Przedstawiciele biura LGD wskazali, że w okresie pandemii projekty „miękkie” nie były realizowane: *odłożyło się to w czasie; potem była „klęska urodzaju”, chociaż część działań została zamieniona na formę zdalną.* Zgodnie z informacjami przekazanymi przez personel LGD, realizuje ono obecnie dużą liczbę różnego rodzaju wydarzeń ukierunkowanych na rozwój kapitału społecznego lokalnej społeczności, w których mieszkańcy obszaru LGD chętnie uczestniczą, zatem wydaje się, że do końca okresu realizacji LSR zakładane wartości wskaźników powinny zostać osiągnięte.

Jeżeli chodzi o rezultat dotyczący opracowanych koncepcji Smart Villages (inteligentnych wiosek), to zgodnie z informacjami uzyskanymi od przedstawicieli LGD, rezultat ten został wprowadzony do LSR w czerwcu 2021 r. Ogłoszenie konkursu na opracowanie koncepcji Smart Villages planowane jest na I półrocze 2023 r., po przeprowadzeniu naborów na wcześniej zaplanowane w LSR działania (w zakresie przedsiębiorczości, rozwoju infrastruktury i działań społecznych), gdyż ich realizacja jest dla LGD priorytetowa. Jak wskazali przedstawiciele LGD: *Po zrealizowaniu obecnego budżetu będziemy się skupiać na Smart Villages; obecnie planujemy przeprowadzenie szkolenia dla lokalnej społeczności w tym zakresie.*

W tabeli poniżej przedstawiono poziom realizacji finansowej przedsięwzięć w ramach celu szczegółowego 3.2.

Tabela 4. Finansowa realizacja przedsięwzięć w ramach celu 3.2 Wzmacnianie kapitału społecznego obszaru, wspieranie aktywności mieszkańców i organizacji społecznych

Nazwa przedsięwzięcia	Budżet w LSR [PLN]	Pomoc przyznana - Realizacja budżetu		Pomoc wyplacona - Realizacja budżetu	
		PLN	%	PLN	%
		P.5. Inicjatywy propagujące idee współpracy, integracji, kultury i kultywowania lokalnych zwyczajów	46 250,00	27 512,05	59%
P.6. Kreowanie postaw pożądaných społecznie, podnoszenie kompetencji i rozwijanie świadomości mieszkańców, w tym w zakresie ekologii	46 250,00	29 929,34	65%	14 937,61	32%
P.7. Wsparcie społeczności i rozwój obszaru LGD poprzez oddolne opracowanie koncepcji rozwoju lokalnego w skali mikro z wykorzystaniem nowoczesnych rozwiązań technologicznych – Smart Villages.	5 000,00	0,00	0%	0,00	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGD LYSKOR

Środki finansowe przyznane na realizację przedsięwzięć w ramach celu 3.2 (za wyjątkiem działania dotyczącego koncepcji Smart Villages), zostały wykorzystane odpowiednio w 59% i 65%, a w zakresie pomocy już wypłaconej – w 31% i 32%. Całkowity budżet przeznaczony na realizację celu 3.2 został wykorzystany w 30%.

Jednym z narzędzi realizacji celu dotyczącego wzmocnienia kapitału społecznego były konkursy, w ramach których możliwe było pozyskiwanie środków finansowych na realizację działań propagujących idee współpracy, integracji, kultury i kultywowania lokalnych zwyczajów czy podnoszenia wiedzy lokalnej społeczności w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych. LGD ogłosiło 6 konkursów z ww. zakresu (4 w 2018 roku, z czego jednak dwa zostały przez zarząd LGD unieważnione) oraz 2 w 2020 roku. W poniższych tabelach przedstawiono dane dotyczące podmiotów, które uzyskały dofinansowanie oraz realizowanych przez nie przedsięwzięć.

**Tabela 5. Lista przedsięwzięć wybranych do dofinansowania w ramach naborów z zakresu tematycznego:
Zachowanie dziedzictwa lokalnego**

Numer naboru	Nazwa podmiotu	Tytuł operacji
3/2018/G	Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Wsi Kobyła	Rowerem do kina pod kobyłką chmurką
3/2018/G	Stowarzyszenie Działań Lokalnych „Spichlerz”	Odnaleziony pamiątek Theresy Devrient
3/2018/G	Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społecznych U'RWIS	Utopek prawi co gadały baby
3/2018/G	Gmina Jejkowice	Aktywne Jejkowianki – strzec tradycji lecz nie ograniczać się tradycją
1/2020/G	Stowarzyszenie Działań Lokalnych „Spichlerz”	Z mapą i questem po czernickim „Spichlerzu tajemnic”
1/2020/G	Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Wsi Kobyła	Tańcowali a błoznowali
1/2020/G	Gminny Ośrodek Kultury w Kornowacu	Słowiańskie CARDIO

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGD LYSKOR

Tabela 6. Lista przedsięwzięć wybranych do dofinansowania w ramach naborów z zakresu tematycznego: Wzmocnienie kapitału społecznego, w tym podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych

Numer naboru	Nazwa podmiotu	Tytuł operacji
4/2018/G	Gmina Jejkowice	Eko-Jejkowice – nauczymy się kochać przyrodę
4/2018/G	Ochotnicza Straż Pożarna w Rzuchowie Gmina Kornowac	Trochę wiedzy, trochę ruchu zapewnia OSP Rzuchów
4/2018/G	Ochotnicza Straż Pożarna w Jejkowicach Gmina Jejkowice	Nie bój się ratować życia
4/2018/G	Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społecznych U'RWIS	Łukowska Rozwijałnia – miejsce gdzie zmienia się życie
4/2018/G	Ochotnicza Straż Pożarna w Łańcach Gmina Kornowac	Strażacy Uczą Ratować
2/2020/G	Koło Gospodyń Wiejskich Szczerbice	Zioła i mikstury – czerp z matki natury
2/2020/G	Stowarzyszenie Działań Lokalnych „Spichlerz”	Pokazujemy co mamy – mieszkańcy opowiadają o swojej miejscowości
2/2020/G	ZHP Chorągiew Śląska – Hufiec Ziemi Wodzisławskiej	Czysty Pszów – poprawa świadomości mieszkańców na temat ochrony środowiska
2/2020/G	Ochotnicza Straż Pożarna w Rzuchowie Gmina Kornowac	Bądź bezpieczny!
2/2020/G	Gminna Biblioteka Publiczna w Kornowacu z siedzibą w Kobyli	Artystyczny Misz Masz w Bibliotece!

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGD LYSKOR

W ramach ww. konkursów, wyłoniono do dofinansowania 17 projektów (7 dotyczących zachowania dziedzictwa lokalnego i 10 w zakresie wzmocnienia kapitału społecznego, w tym podnoszenia wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych), złożonych przez 10 podmiotów. Co

istotne, aż 13 wyłonionych do realizacji przedsięwzięć, zostało złożonych i zrealizowanych przez działające na terenie LGD organizacje pozarządowe.

Na pobudzenie do działania lokalnych organizacji pozarządowych dzięki realizacji LSR zwracali także uwagę w wywiadzie przedstawiciele Zarządu i Rady LGD:

- *Stowarzyszenia sporo zyskały, począwszy od kół gospodyń wiejskich, czasami to jest taki zastrzyk pobudzający ich działalność. Ludzie się pytają, kiedy znowu będzie jakiś program;*
- *Dla nich ważne jest też poczucie, że nie są zostawieni sami sobie. Chociaż w większości i tak jest tak, że trzeba ich cały czas wspierać, to bywają też tacy liderzy różnych stowarzyszeń, że biorą to [realizację projektu] na siebie i są tego wymierne efekty.*

Przedstawiciele władz LYSKOR wskazywali równocześnie, że ze środków rozdysponowywanych przez LGD korzysta w większości stała grupa podmiotów. Jako przyczynę tego stanu rzeczy wskazywali stosunkowo niewielką skalę działalności lokalnych organizacji, która rodzi obawy władz NGO dotyczące „papierologii”, pilnowania dokumentów, większej odpowiedzialności finansowej, podpisywania weksli *in blanco*. Problemem jest także wysoka średnia wieku w części organizacji oraz mała zastępowalność liderów. Wskazywano także na barierę związaną z zasadami przyznawania dotacji (refundacja środków): *Chociaż i pracownicy biura LGD pomagają, i [przedstawiciele NGO] mogą przyjść do gminy – gminy też pomagają. Część gmin daje pożyczki na wkład własny albo nawet na to, żeby wyłożyć środki. Mocniej zachęcać do korzystania z tych środków, niż jest to robione obecnie, już się nie da.*

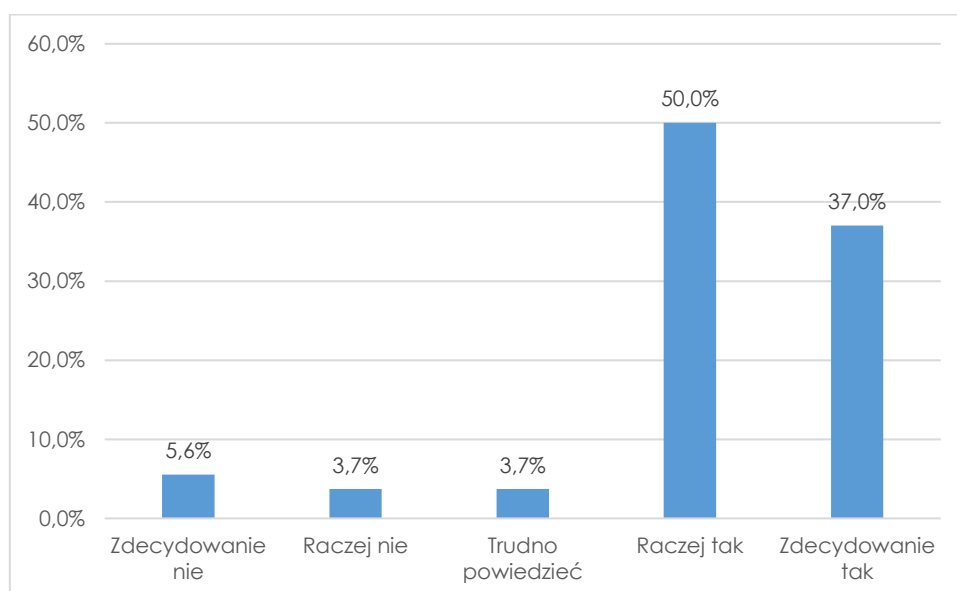
Przedstawiciele władz LGD wskazywali w wywiadzie również na zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców obszaru LYSKOR:

- *Zwiększyła się aktywność społeczeństwa we wszystkich programach, które my jako LYSKOR proponujemy. Masa ludzi pyta o nasze działania, jeździ, uczestniczy, żyje tymi programami, które były realizowane. (...) Widać, że społeczeństwo, z takiego dystansu, zaczyna się przekonywać do tego. Mamy masę zgłoszeń, chęci bycia w tych programach, każdy może sobie znaleźć w tym to, co go interesuje;*
- *Życie kulturalne jest mocno pobudzone – chętnych do udziału w organizowanych działaniach jest dużo, większość działań jest bardzo*

trafionych. Większość działań jest ponadlokalnych, inaczej nasi mieszkańcy mogliby się w ogóle nie spotkać, nie znać.

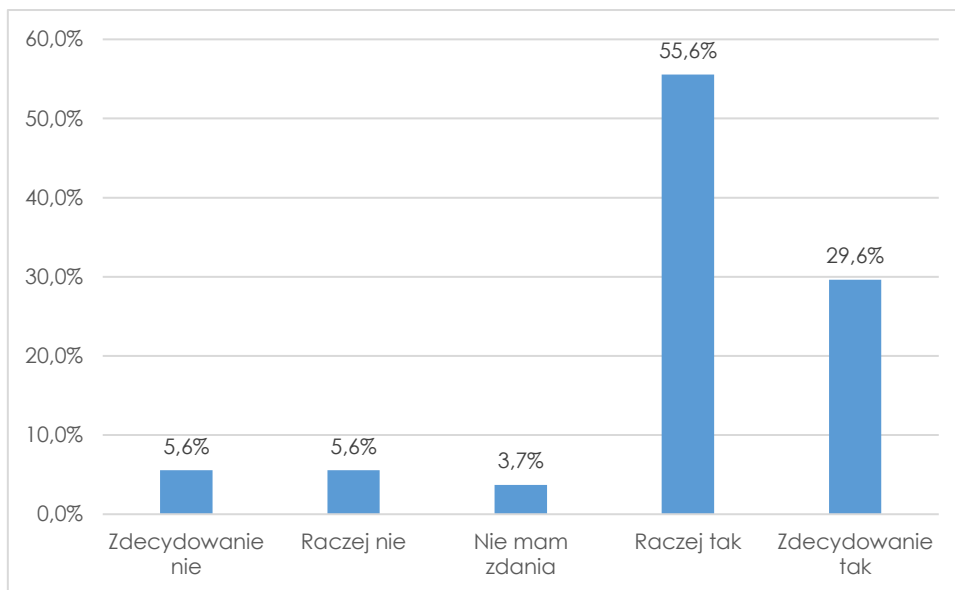
W badaniu ankietowym przeprowadzonym wśród członków Rady i Zarządu LGD wpływ działalności Lokalnej Grupy Działania w latach 2016-2021 na zaangażowanie mieszkańców w rozwiązywanie lokalnych problemów oceniony został (w skali od 1 do 5) średnio na 4,12, natomiast wpływ jej działalności na tożsamość mieszkańców z regionem na 4,37.

O kwestię rozwoju kapitału społecznego oraz zmiany zachodzące w tym zakresie na obszarze objętym LSR zostali zapytani także członkowie lokalnej społeczności. Poniżej przedstawiono dane na ten temat.

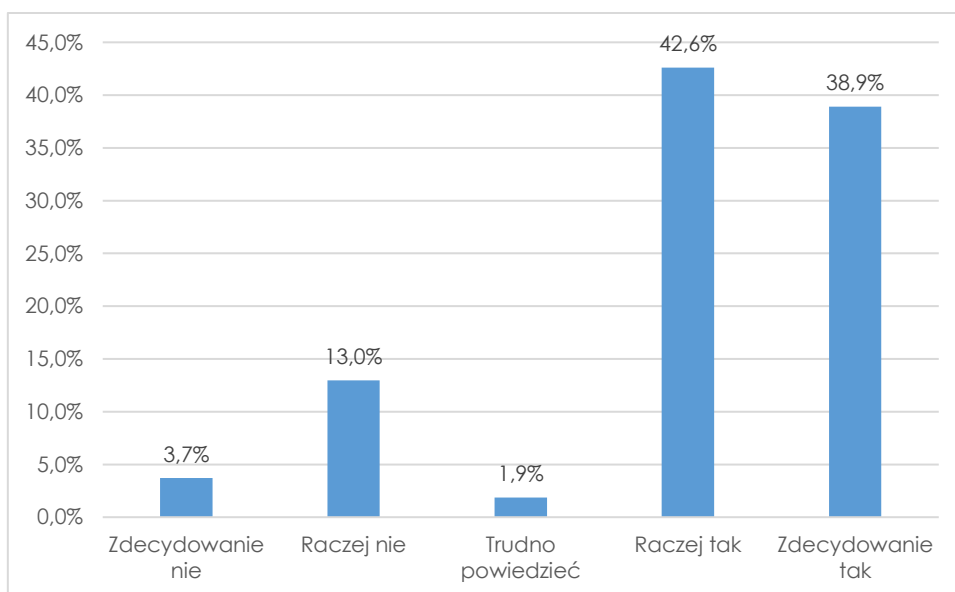
Wykres 1. Podziałanie przez mieszkańców opinii: „Moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”. Źródło: badanie własne

Zdecydowana większość ankietowanych mieszkańców (87,0%) twierdzi, że zamieszkiwana przez nich miejscowość jest dobrym miejscem do życia (50,0% odpowiedzi „raczej tak” i 37,0% odpowiedzi „zdecydowanie tak”). Odmiennego zdania jest niespełna co dziesiąty ankietowany (9,3%).

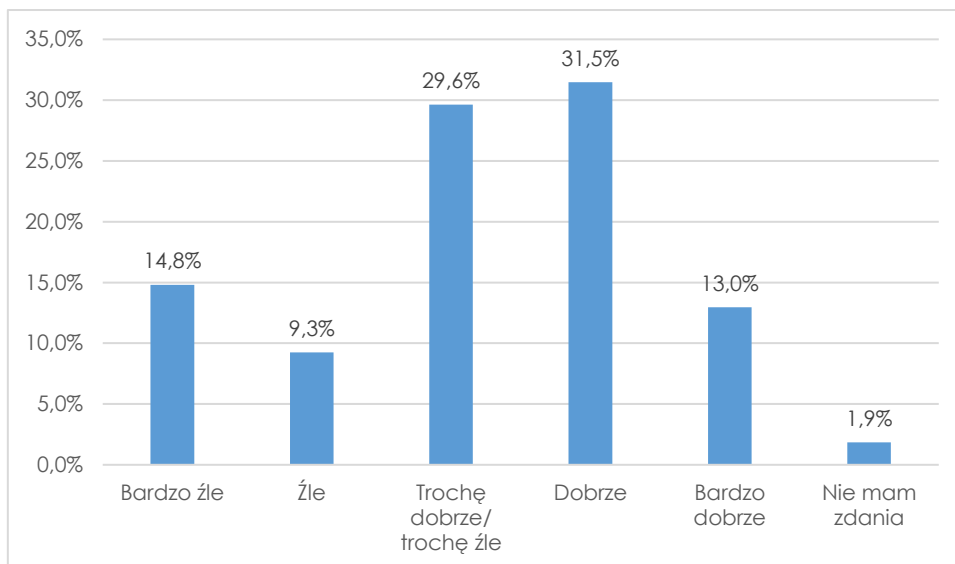
Wykres 2. Ocena stopnia zadowolenia mieszkańców z warunków życia w swojej gminie. Źródło: badanie własne

Ankietowani mieszkańcy są w większości zadowoleni również z warunków życia w swojej gminie (85,2% pozytywnych odpowiedzi: 29,6% „zdecydowanie tak” i 55,6% „raczej tak”). Co dziesiąty respondent (11,2%) nie wyraża zadowolenia z tego powodu.

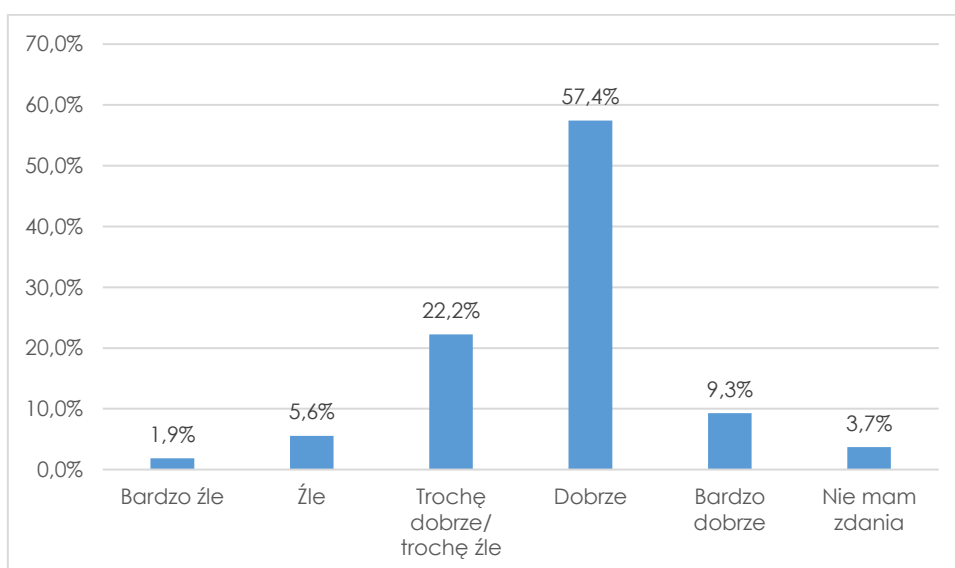
Wykres 3. Podzielanie przez mieszkańców opinii: „W ostatnich latach warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”. Źródło: badanie własne

Także większość ankietowanych mieszkańców (81,5%) uważa, że w ostatnich latach warunki życia w ich miejscowości poprawiły się (42,6% odpowiedzi „raczej tak” i 38,9% „zdecydowanie tak”). Odmiennego zdania jest 16,7% respondentów (13% odpowiedzi „raczej nie” i 3,7% „zdecydowanie nie”).

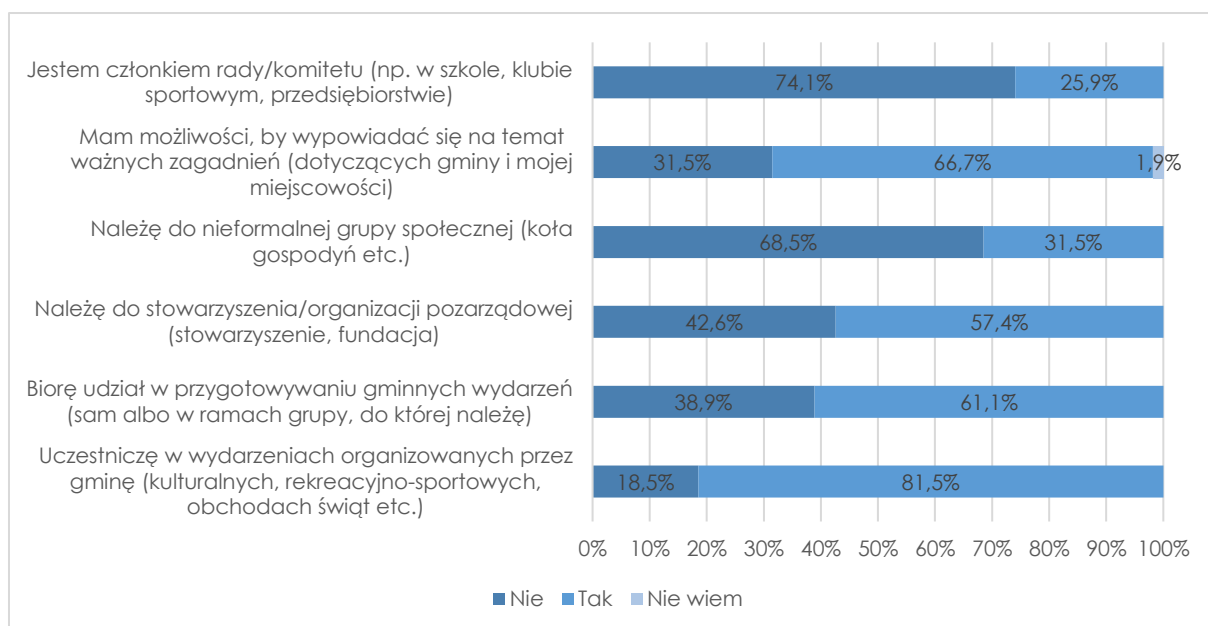
Wykres 4. Ocena własnej gminy pod względem zaangażowania mieszkańców w rozwiązywanie lokalnych problemów. Źródło: badanie własne

Niemal połowa respondentów (44,5%) dobrze bądź bardzo dobrze ocenia miejsce swojego zamieszkania pod względem zaangażowania mieszkańców w rozwiązywanie lokalnych problemów. 29,6% ocenia tę kwestię przeciętnie (odpowiedź „trochę dobrze, trochę źle”), a 24,1% - źle bądź bardzo źle.

Wykres 5. Ocena własnej gminy pod względem tożsamości mieszkańców z regionem. Źródło: badanie własne

Prawie dwie trzecie przedstawicieli lokalnej społeczności (66,7%) ocenia własną gminę pod względem tożsamości mieszkańców z regionem dobrze lub bardzo dobrze, 22,2% wskazało odpowiedź „trochę dobrze, trochę źle”, a źle bądź bardzo źle - 7,5%.

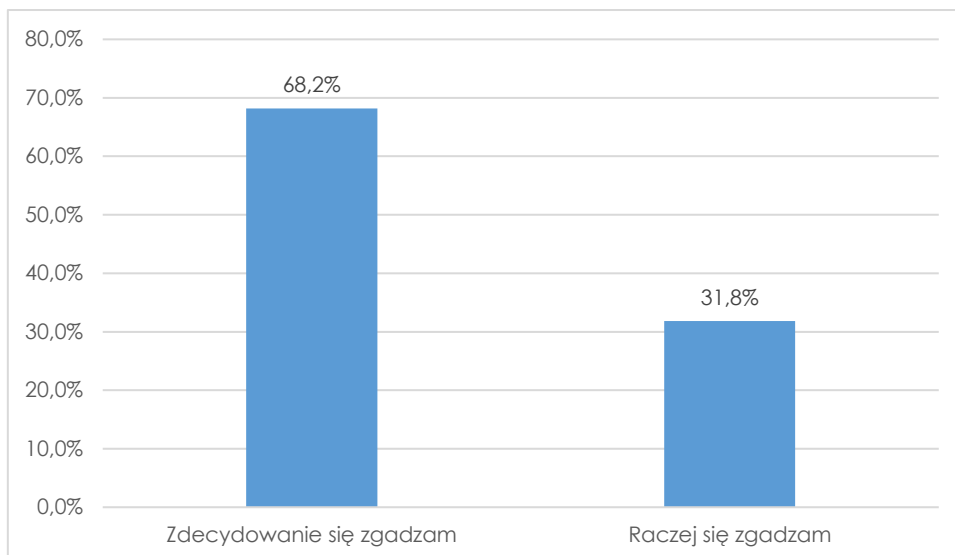

Wykres 6. Udział mieszkańców w różnych formach aktywności społecznej w ciągu ostatniego roku.

Źródło: badanie własne

Zdecydowana większość ankietowanych mieszkańców (81,5%) wskazuje, że w ciągu ostatniego roku brała udział w różnego rodzaju wydarzeniach organizowanych przez gminę, w której zamieszkuje (kulturalnych, rekreacyjno-sportowych, obchodach świąt etc.). 61,1% respondentów wskazuje, że czynnie brało udział w przygotowywaniu gminnych wydarzeń (samodzielnie bądź w ramach grupy/organizacji, do której należy). 57,4% deklaruje przynależność do jakiejś organizacji pozarządowej (np. stowarzyszenia, fundacji). Niemal co trzeci respondent wskazał, że należy do grupy nieformalnej (np. koła gospodyń wiejskich itp.). Co czwarty (25,9%) deklaruje przynależność do ciała typu rada/komiteł itp. (np. w szkole, klubie sportowym, przedsiębiorstwie). 66,7% wskazuje, że ma możliwość wypowiedzenia się na temat ważnych zagadnień dotyczących gminy i miejscowości, w której zamieszkuje.

O kwestię rozwoju kapitału społecznego na obszarze objętym LSR zostali zapytani także beneficjenci LGD. Ich wypowiedzi obrazuje poniższy wykres.

Wykres 7. Podziałanie przez beneficjentów LGD stwierdzenia: „Poprzez LSR mieszkańcy mogą mieć realny wpływ na to, co dzieje się w ich najbliższym otoczeniu”. Źródło: badanie własne

Większość ankietowanych beneficjentów LGD (68,2%) podziela opinię, że poprzez realizację LSR mieszkańcy mogą mieć realny wpływ na to, co dzieje się w ich najbliższym otoczeniu. Przeciwnego zdania jest 31,8% respondentów.

Według przedstawicieli władz LGD, w przyszłości – aby poprawić jakość życia mieszkańców, m.in. w zakresie umożliwienia im realizowania aktywności społecznych – należy kontynuować realizację aktualnie prowadzonych działań, gdyż cieszą się one zainteresowaniem mieszkańców i przynoszą pozytywne efekty. Ze względu na zmieniającą się sytuację (także demograficzną) obszaru LGD, warto zwrócić uwagę na działania ukierunkowane na zwiększanie poczucia tożsamości z regionem zwłaszcza ludzi młodych (aby zmniejszyć ich migracje do większych miast), jak również seniorów – ze względu na ich rosnącą liczbę oraz coraz większą chęć rozwoju i aktywnego trybu życia. Istnieje także potrzeba wzmocnienia aktywizacji społecznej mężczyzn.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Przedsiębiorczość stanowi jeden z kluczowych obszarów „Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2016-2024 Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania LYSKOR”. W dokumencie tym przyjęto cel ogólny I: „Wzmacnianie konkurencyjności i innowacyjności lokalnej gospodarki” oraz odpowiadający mu cel szczegółowy: „Korzystny klimat dla rozwoju przedsiębiorczości - tworzenie warunków

do poprawy konkurencyjności lokalnych producentów i usługodawców". Głównym narzędziem realizacji celu dotyczącego przedsiębiorczości było wspieranie podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej poprzez konkursy, w ramach których możliwe było pozyskiwanie środków finansowych. W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące konkursów z zakresu podejmowania działalności gospodarczej.

Tabela 7. Wykaz konkursów zrealizowanych przez LGD dotyczących podejmowania działalności gospodarczej

Nr naboru	Alokacja	Liczba operacji podlegających ocenie	Liczba operacji zgodnych z LSR	Liczba operacji wybranych które mieszczą się w ramach limitu dostępnych środków	Liczba operacji wybranych które nie mieszczą się w ramach limitu dostępnych środków	Kwota wsparcia przyznanego	% przyznanego wsparcia w stosunku do założeń
1/2016	550 000,00 zł	9	9	9	0	450 000,00 zł	81,82%
1/2017	450 000,00 zł	8	8	8	0	400 000,00 zł	88,89%
5/2017	500 000,00 zł	10	10	10	0	500 000,00 zł	100,00%
1/2018	350 000,00 zł	10	10	7	2	350 000,00 zł	100,00%
1/2019	300 000,00 zł	5	4	4	0	200 000,00 zł	66,67%
1/2021	364 587,24 zł	12	11	7	3	350 000,00 zł	96,00%
Ogółem	2 514 587,24 zł	54	52	45	5	2 250 000,00 zł	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGD LYSKOR. Źródło: badanie własne

W okresie objętym badaniem przeprowadzonych zostało sześć konkursów dotyczących podejmowania działalności gospodarczej. W konkursach tych złożono łącznie 54 wnioski o dofinansowanie. W odniesieniu do dwóch wniosków stwierdzono brak zgodności z LSR. Do dofinansowania w ramach limitu środków wybrano łącznie 45 przedsięwzięć, a kolejne pięć zostało wybranych jako niemieszczące się w ramach limitu dostępnych środków. Dwa wnioski nie zostały wybrane do dofinansowania jako niespełniające minimum punktowego. W odniesieniu do wszystkich przedsięwzięć wnioskowano o kwotę 50.000 PLN dofinansowania.

Tabela 8. Wykaz operacji wybranych do dofinansowania w konkursach dotyczących uruchamiania działalności gospodarczej. Źródło: badanie własne

Nr naboru	Wnioskodawca	Kwota dofinansowania	Czy operacja mieści się w ramach limitu dostępnych środków?
1/2016	Paulina Gawęda	50 000,00 zł	tak
1/2016	Justyna Krzykus	50 000,00 zł	tak
1/2016	Monika Witek	50 000,00 zł	tak
1/2016	Iwona Bugdol	50 000,00 zł	tak
1/2016	Jolanta Grim	50 000,00 zł	tak
1/2016	Olga Marczyk	50 000,00 zł	tak
1/2016	Michał Bienek	50 000,00 zł	tak
1/2016	Doroła Gawron	50 000,00 zł	tak
1/2016	Roman Stoś	50 000,00 zł	tak
1/2017	Zuzanna Szweblik	50 000,00 zł	tak
1/2017	Karol Krakowczyk	50 000,00 zł	tak
1/2017	Tomasz Demel	50 000,00 zł	tak
1/2017	Karolina Kędroń	50 000,00 zł	tak
1/2017	Iwona Śmieja	50 000,00 zł	tak
1/2017	Roksana Durczok	50 000,00 zł	tak
1/2017	Dominik Święty	50 000,00 zł	tak
1/2017	Monika Kołodziej	50 000,00 zł	tak
5/2017	Aleksandra Rajczuk-Starosta	50 000,00 zł	tak
5/2017	Doroła Wawrzyczek	50 000,00 zł	tak
5/2017	Damian Szefczyk	50 000,00 zł	tak
5/2017	Mateusz Machnik	50 000,00 zł	tak
5/2017	Monika Bednarek	50 000,00 zł	tak
5/2017	Kamila Jendrysik	50 000,00 zł	tak
5/2017	Małgorzata Berger	50 000,00 zł	tak
5/2017	Jacek Pulchny	50 000,00 zł	tak
5/2017	Rafał Łagosz	50 000,00 zł	tak
5/2017	Seweryn Katussek	50 000,00 zł	tak
1/2018	Dominik Bajer	50 000,00 zł	tak
1/2018	Jarosław Choroba	50 000,00 zł	tak
1/2018	Kamil Klima	50 000,00 zł	tak
1/2018	Marcin Szymik	50 000,00 zł	tak
1/2018	Anita Kołek	50 000,00 zł	tak
1/2018	Magdalena Depta	50 000,00 zł	tak
1/2018	Wiesława Brzeskoł	50 000,00 zł	tak

Nr naboru	Wnioskodawca	Kwota dofinansowania	Czy operacja mieści się w ramach limitu dostępnych środków?
1/2018	Kinga Panek	50 000,00 zł	nie
1/2018	Aleksandra Kołek	50 000,00 zł	nie
1/2019	Marek Pielczyk	50 000,00 zł	tak
1/2019	Paweł Pampuch	50 000,00 zł	tak
1/2019	Krzysztof Sikora	50 000,00 zł	tak
1/2019	Katarzyna Jaworska-Pulchny	50 000,00 zł	tak
1/2021	Małgorzata Miklis	50 000,00 zł	tak
1/2021	Martyna Kuczera-Niestrój	50 000,00 zł	tak
1/2021	Ewa Granieczny	50 000,00 zł	tak
1/2021	Katarzyna Poremska	50 000,00 zł	tak
1/2021	Michał Siara	50 000,00 zł	tak
1/2021	Agnieszka Pytlik	50 000,00 zł	tak
1/2021	Anna Aganiacz-Kupka	50 000,00 zł	tak
1/2021	Jolanta Rolnik	50 000,00 zł	nie
1/2021	Michalina Zdrzałek	50 000,00 zł	nie
1/2021	Mariola Butyłkin	50 000,00 zł	nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGD LYSKOR. Źródło: badanie własne

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące konkursów z zakresu rozwijania działalności gospodarczej.

Tabela 9. Wykaz konkursów zrealizowanych przez LGD dotyczących rozwijania działalności gospodarczej

Nr naboru	Alokacja	Liczba operacji podlegających ocenie	Liczba operacji zgodnych z LSR	Liczba operacji wybranych które mieszczą się w ramach limitu dostępnych środków	Liczba operacji wybranych które nie mieszczą się w ramach limitu dostępnych środków	Kwota wsparcia przyznanego	% przyznanego wsparcia w stosunku do założeń
2/2016	450 000,00 zł	4	3	1	1	233 747,00 zł	51,94%
2/2017	675 000,00 zł	3	2	1	0	100 800,00 zł	14,93%
6/2017	996 089,00 zł	9	9	4	5	872 806,00 zł	87,62%
2/2019	338 812,00 zł	5	5	4	0	328 876,00 zł	97,07%
2/2021	375 620,40 zł	8	8	4	4	309 492,00 zł	82,39%

Nr naboru	Alokacja	Liczba operacji podlegających ocenie	Liczba operacji zgodnych z LSR	Liczba operacji wybranych które mieszczą się w ramach limitu dostępnych środków	Liczba operacji wybranych które nie mieszczą się w ramach limitu dostępnych środków	Kwota wsparcia przyznanego	% przyznanego wsparcia w stosunku do założeń
Ogółem	2 835 521,40 zł	29	27	14	10	1 845 721,00 zł	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGD LYSKOR

W okresie objętym badaniem przeprowadzonych zostało pięć konkursów dotyczących rozwijania działalności gospodarczej. Łącznie złożonych zostało 29 wniosków o dofinansowanie, z czego 27 zostało ocenionych jako zgodne z LSR. Do dofinansowania w ramach dostępnego limitu środków wybrano 14 pomysłów, a kolejne 10 nie mieściło się w limicie. Trzy pomysły nie spełniły minimum punktowego w ocenie, w związku z czym nie zostały wybrane do dofinansowania. Najniższa przyznana kwota dofinansowania wynosiła 34.969 PLN, a najwyższa – 300.000 PLN.

Tabela 10. Wykaz operacji wybranych do dofinansowania w konkursach dotyczących rozwijania działalności gospodarczej

Nr naboru	Wnioskodawca	Kwota dofinansowania	Czy operacja mieści się w ramach limitu dostępnych środków?
2/2016	PPHU Zakład Stolarski Tomasz Jezusek	233 747,00 zł	tak
2/2016	Centrum Inwestycji Budowlanych CENTRBUD Bogdan Helis	236 120,00 zł	nie
2/2017	Zakład Wilobranżowy MELKAD Klemens Scheithauer	100 800,00 zł	tak
6/2017	Rafał Klima Pracownia Mebla	300 000,00 zł	tak
6/2017	Siltegro Czogała, Wieczorek Spółka Jawna	300 000,00 zł	tak
6/2017	AMDRUK spółka cywilna	34 969,00 zł	tak
6/2017	Centrum Inwestycji Budowlanych CENTRBUD Bogdan Helis	237 837,00 zł	tak
6/2017	Bajer Daria Dom Przyjęć KALIMERA	300 000,00 zł	nie

Nr naboru	Wnioskodawca	Kwota dofinansowania	Czy operacja mieści się w ramach limitu dostępnych środków?
6/2017	EMPIRIA Herman Marek	183 258,00 zł	nie
6/2017	Piekarnia-Cukiernia Andrzej Kijonka	259 128,00 zł	nie
6/2017	Zakład Usługowo-Handlowy Adam Kubala	257 596,00 zł	nie
6/2017	Zbigniew Pulchny Firma Ogrodnicza "Ogród"	64 190,00 zł	nie
2/2019	Piotr Bednarski "Abstrakt"	100 000,00 zł	tak
2/2019	"EL-KRYST" Krystian Gawinek	100 000,00 zł	tak
2/2019	Usługi stolarskie Piotr Gembalczyk	58 937,00 zł	tak
2/2019	English Team - Agnieszka Mandrysz	69 939,00 zł	tak
2/2021	PPHU "BOMAR" Marek Niewrzół	100 000,00 zł	tak
2/2021	MG Meble Michał Gryt	70 000,00 zł	tak
2/2021	Dom Przyjęć Okolicznościowych Ewa Guzy	100 000,00 zł	tak
2/2021	Firma Produkcyjno Handlowo Usługowa Piekarnia Wiertelak	73 092,00 zł	tak
2/2021	Bajer Daria Dom Przyjęć KALIMERA	55 202,00 zł	nie
2/2021	AMB Stefania Pawełek	100 000,00 zł	nie
2/2021	Zakład Usługowo-Handlowy Adam Kubala	100 000,00 zł	nie
2/2021	Beauty Center Małgorzata Berger	54 290,00 zł	nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGD LYSKOR

Z wymienionych w powyższych tabelach operacji na dzień 31.12.2021 r. wypłaconych i rozliczonych zostało 29 dotacji na utworzenie nowego przedsiębiorstwa (podpisano 37 umów) oraz 10 dotacji na rozwój przedsiębiorstwa już istniejącego (podpisano 12 umów). Stan realizacji wskaźników dotyczących rozwoju przedsiębiorczości (zgodnie ze *Sprawozdaniem z realizacji LSR za 2021 rok*) przedstawiony został w poniższej tabeli.

Tabela 11. Realizacja celu ogólnego I: Wzmacnianie konkurencyjności i innowacyjności lokalnej gospodarki

Rodzaj wskaźnika	Wskaźnik	Jednostka	Stan docelowy	Realizacja 31.12.2021	% realizacji
Wskaźnik rezultatu	Liczba utworzonych miejsc pracy	sztuka	69	44	63,8%
Wskaźnik produktu	Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	sztuka	50	29	58,0%
	Liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	sztuka	19	10	52,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGD LYSKOR

Na realizację ww. działań dotychczas przeznaczono 687.904,57 zł w zakresie pomocy wypłaconej. W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące finansowej realizacji działań z zakresu rozwoju przedsiębiorczości.

Tabela 12. Finansowa realizacja celu ogólnego I: Wzmacnianie konkurencyjności i innowacyjności lokalnej gospodarki

Nazwa przedsięwzięcia	Budżet w LSR [PLN]	Pomoc przyznana - Realizacja budżetu		Pomoc wypłacona - Realizacja budżetu	
		PLN	%	PLN	%
P.1. Tworzenie warunków do zakładania działalności oraz do poprawy konkurencyjności i innowacyjności lokalnych producentów i usługodawców	1 164 250,00	813 773,99	70%	687 904,57	59%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGD LYSKOR

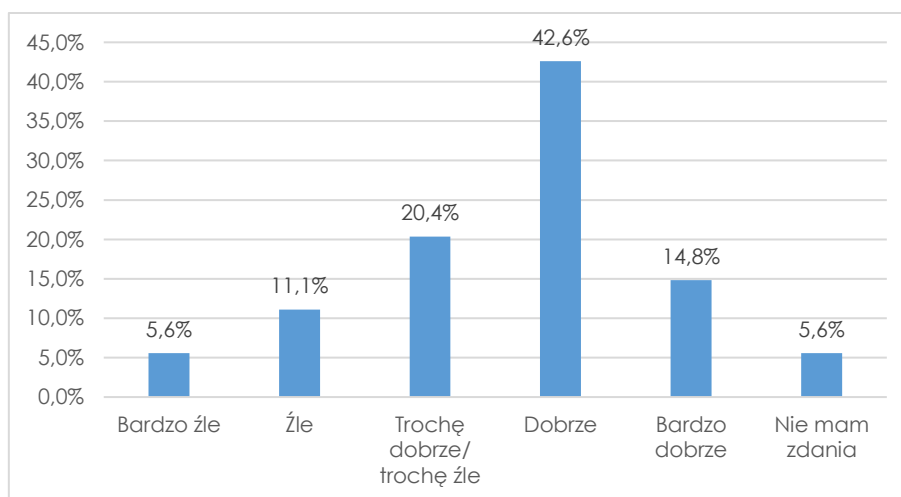
W wyniku realizowanych przez LGD LYSKOR działań utworzono 44 miejsca pracy (w 57 przypadkach pomoc została przyznana), z czego nieznacznie więcej utworzono dla kobiet (24 miejsca pracy, 54,5%) niż dla mężczyzn (20 miejsc pracy, 45,5%). Trzy miejsca pracy (6,8%) dotyczyły osób powyżej 50 roku życia, a 12 (27,3%) – osób do ukończenia 25 roku życia. Dane zaprezentowano w tabeli 12.

Tabela 13. Charakterystyka miejsc pracy utworzonych przy wsparciu LGD LYSKOR

Wskaźnik	Osiągnięta wartość	% w stosunku do ogółu utworzonych miejsc pracy
Kobiety	24	54,5%
Mężczyźni	20	45,5%
Osoby powyżej 50 roku życia	3	6,8%
Osoby młode do ukończenia 25 roku życia	12	27,3%
Ogółem (Liczba utworzonych miejsc pracy)	44	100,0%

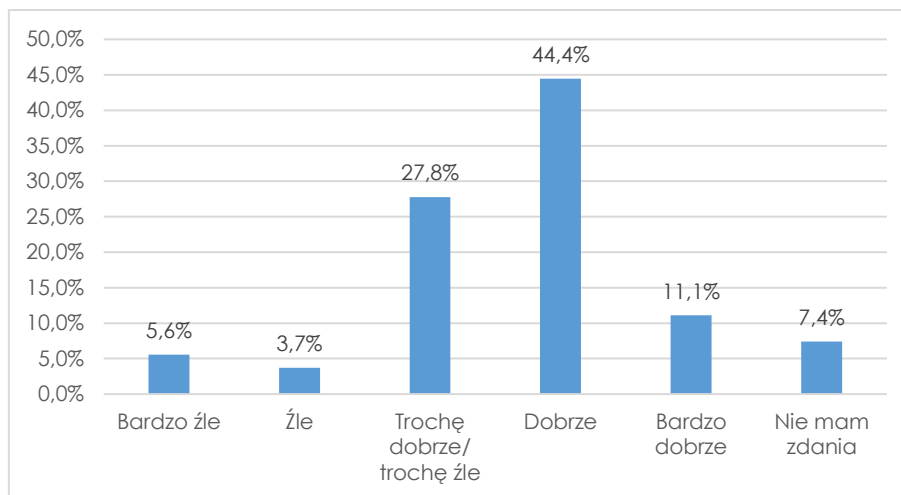
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGD LYSKOR

Mieszkańcy terenu objętego działaniami LGD LYSKOR w większości pozytywnie oceniają swoje gminy pod względem możliwości zatrudnienia poza rolnictwem oraz warunków dla przedsiębiorców i prowadzenia firmy. Poniżej przedstawiono dane na ten temat.

Wykres 8. Ocena własnej gminy pod względem możliwości zatrudnienia poza rolnictwem. Źródło: badanie własne

Na ocenę bardzo dobrą wskazało 14,8% mieszkańców, a kolejne 42,6% – na ocenę dobrą. Przeciętna ocena („trochę dobrze/trochę źle”) wskazana została przez co piątą osobę badaną (20,4%). Negatywnie możliwość zatrudnienia poza rolnictwem oceniło łącznie 16,7% badanych, w tym 11,1% mieszkańców wskazało na ocenę złą, a 5,6% - na ocenę bardzo złą. Pozostałe 5,6% mieszkańców terenu LGD LYSKOR nie miało zdania na ten temat.

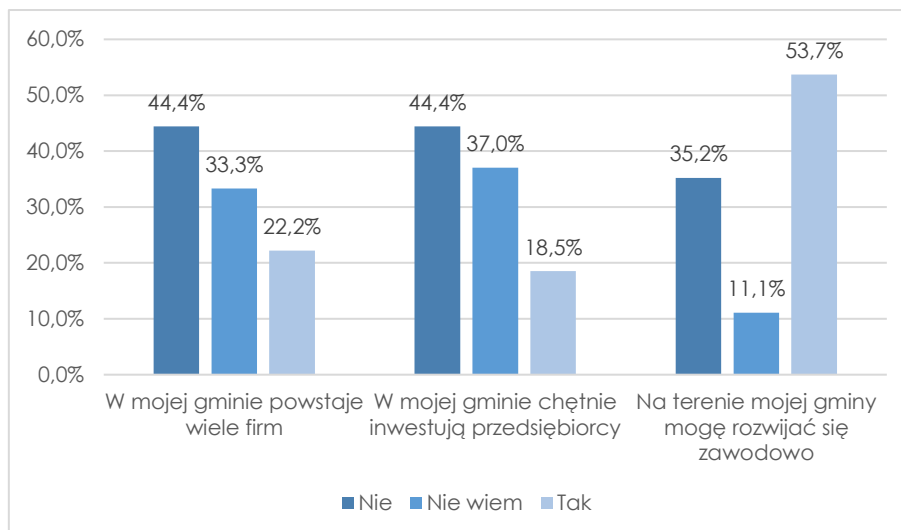

Wykres 9. Ocena własnej gminy pod względem sprzyjających warunków dla przedsiębiorców i prowadzenia firmy.

Źródło: badanie własne

Największa część mieszkańców (44,4%) dobrze oceniała gminę pod względem sprzyjających warunków dla przedsiębiorczości i prowadzenia firmy. Na ocenę najwyższą wskazało 11,1% mieszkańców. Stosunkowo duża grupa (27,8%) zadeklarowała, że postrzega omawiany aspekt funkcjonowania gminy średnio („trochę dobrze, trochę źle”). Negatywnie warunki dla przedsiębiorców i prowadzenia firmy w swojej gminie oceniło łącznie 9,3% badanych. Pozostałe 7,4% mieszkańców nie miało zdania na ten temat.

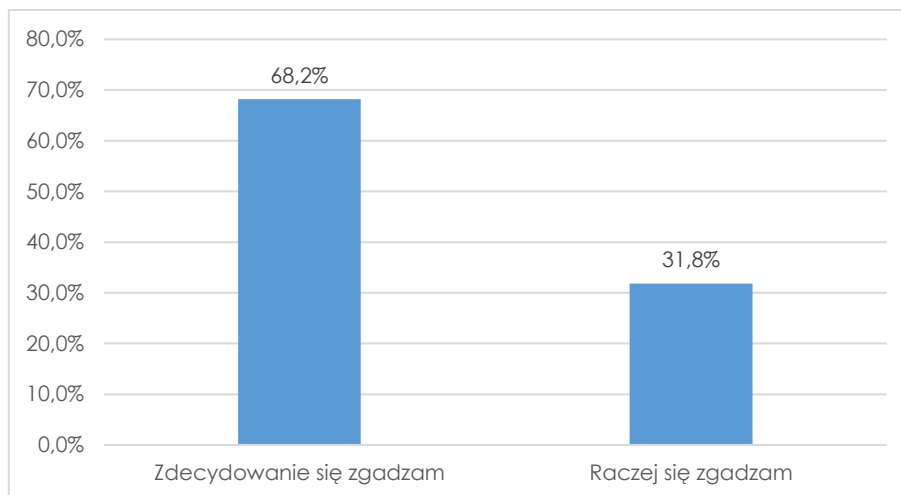
Stosunkowo dobrze mieszkańcy oceniali też swoje gminy pod względem możliwości rozwoju zawodowego. Słabiej natomiast mieszkańcy oceniają rozwój przedsiębiorczości w swoich gminach, co znalazło odzwierciedlenie w ich opiniach dotyczących powstawania nowych firm i gotowości przedsiębiorców do inwestowania. Dane zaprezentowano poniżej.

Wykres 10. Opinie mieszkańców na temat sytuacji w ich gminach. Źródło: badanie własne

Większość badanych postrzegają gminę swojego zamieszkania jako miejsce dające możliwość rozwoju zawodowego (53,7%). Przeciwnego zdania było 35,2% badanych, a pozostałe 11,1% - nie miało zdania na ten temat. Gorzej natomiast badani oceniają rozwój przedsiębiorczości w gminach, w których mieszkają – około co piąty badany deklarował, że w jego gminie powstaje wiele firm (2,2%), a przedsiębiorcy chętnie w niej inwestują (18,5%). Na odpowiedzi przeczące wskazało po 44,4% badanych w odniesieniu do każdego ze stwierdzeń. Duża część mieszkańców miała problem w ocenie omawianych zagadnień – jedna trzecia badanych nie potrafiła jednoznacznie ocenić stwierdzenia „W mojej gminie powstaje wiele firm”, a 37,0% - stwierdzenia „W mojej gminie chętnie inwestują przedsiębiorcy”.

Można więc stwierdzić, że mieszkańcy dostrzegają istniejące potrzeby w zakresie rozwijania przedsiębiorczości. Beneficjenci z kolei widzą związek pomiędzy działalnością LGD a podejmowaniem działań przedsiębiorczych. Grupę tę poproszono o odniesienie się do stwierdzenia „Dzięki LGD mieszkańcy są bardziej skłonni do podejmowania działań przedsiębiorczych”. Wszyscy beneficjenci wskazali na odpowiedzi twierdzące: 68,2% na odpowiedź „zdecydowanie się zgadzam”, a 31,8% - „raczej się zgadzam”.

Wykres 11. Podziałanie przez beneficjentów opinii: „Dzięki LGD mieszkańcy są bardziej skłonni do podejmowania działań przedsiębiorczych”. Źródło: badanie własne

Opinie beneficjentów były spójne ze spostrzeżeniami przedstawicieli LGD LYSKOR. Pracownicy, członkowie Rady oraz członkowie Zarządu oceniali wpływ działalności LGD na warunki dla przedsiębiorców i prowadzenia firmy. Wszyscy badani wskazali na duży lub bardzo duży wpływ. Po przekodowaniu wyników na skalę od 1 (bardzo niekorzystny/negatywny wpływ) do 5 (bardzo korzystny/pozytywny wpływ) uzyskano średnią ocenę 4,44. Porównywalnie wysoko oceniono wpływ LGD na możliwość zatrudnienia poza rolnictwem. Jedna z osób badanych uznała wpływ za przeciętny; wszyscy pozostali badani wskazali na duży lub bardzo duży wpływ w tym obszarze. Średnia ocena wpływu działań LGD na możliwość zatrudnienia poza rolnictwem na skali od 1 do 5 wynosiła 4,22.

Przedstawiciele zarządu Stowarzyszenia LGD LYSKOR dostrzegali, że potrzeby w zakresie wspierania przedsiębiorczości zmieniają się: *W stosunku do poprzedniej perspektywy finansowej, dużo więcej środków jest wykorzystywanych przez przedsiębiorców (...); teraz było tego bardzo dużo - i na rozwój, i na rozpoczęcie działalności.* Członkowie zarządu LGD LYSKOR widzą dwie przyczyny zainteresowania środkami na podejmowanie i rozwój przedsiębiorczości. Po pierwsze: rozszerzenie obszaru LGD, włączenie kolejnych gmin (*do LGD doszły trzy nowe gminy, to tych przedsiębiorców też więcej teraz z tych środków skorzystało*). Po drugie: większa rozpoznawalność konkursu dzięki działaniom promocyjnym i przekonanie mieszkańców do tego rozwiązania (*Musiąło minąć trochę czasu, aż się do tego przekonali. Ale też nasi szefowie, my sami, akcja informacyjna, strona internetowa, FB - jedno z drugim to spowodowało*).

Dostrzegana jest więc potrzeba kontynuowania działań związanych ze wspieraniem przedsiębiorczości. Potwierdzają to deklaracje beneficjentów – 65% spośród nich deklaruje, że są zainteresowani pozyskiwaniem środków finansowych na rozwój działalności gospodarczej w przyszłości. Jednocześnie jednak członkowie zarządu LGD zwracają uwagę na zewnętrzne okoliczności, niezależne od samych przedsiębiorców i LGD, stanowiące potencjalne ryzyko ograniczające podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej. Czynnikiem takim może okazać się inflacja: *W zeszłym roku z czterech wybranych projektów jedna osoba zrezygnowała z powodu inflacji, bo planowana była dosyć duża inwestycja i koszty bardzo wzrosły. Ma to pewnie wpływ, ale efekty będą rozłożone w czasie. Jedne osoby mogły w ogóle nie złożyć wniosków z tego powodu, jak sobie to wszystko przanalizowały.* Innym czynnikiem wpływającym na postawy przedsiębiorcze mieszkańców może być też sytuacja polityczno-gospodarcza związana z wojną w Ukrainie. Przedstawiciele LGD nie dostrzegają natomiast ryzyka związanego z pandemią COVID-19 (*Na przedsiębiorców pandemia raczej nie miała wpływu, oni składali wnioski cały czas*).

TURYSTYKA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

Lokalna Strategia Rozwoju obejmuje także kwestie związane z rozwojem turystyki oraz lokalnego dziedzictwa kulturowego. Stan realizacji w tym zakresie obrazuje poniższa tabela.

Tabela 14. Realizacja celu szczegółowego 2.0. Rozwój potencjału turystycznego obszaru

Rodzaj wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Stan docelowy	Realizacja 31.12.2021	% realizacji
Wskaźnik rezultatu	Wzrost liczby osób korzystających z obiektów objętych operacjami	osoba	80	25	31%
	Liczba osób, do których dotarła informacja o walorach obszaru w wyniku przeprowadzonych działań informacyjno-promocyjnych	osoba	500	707	141,4%
Wskaźnik produktu	Liczba obiektów nowych/ przebudowanych/ zmodernizowanych/ wyremontowanych /wyposażonych w wyniku realizacji operacji	sztuka	5	5	100%

Rodzaj wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Stan docelowy	Realizacja 31.12.2021	% realizacji
	Liczba wydarzeń/imprez/działań informacyjno-promocyjnych	sztuka	6	6	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGD LYSKOR

Wskaźniki produktu zostały zrealizowane w 100%. Wskaźnik rezultatu dotyczącego wzrostu liczby osób korzystających z obiektów objętych operacjami nie został jeszcze w pełni osiągnięty – dane w tym zakresie zostaną zaktualizowane w 2022 roku. Wskaźnik dot. liczby osób poinformowanych o walorach obszaru w wyniku przeprowadzonych działań informacyjno-promocyjnych został osiągnięty aż w ponad 140%.

W tabeli poniżej przedstawiono poziom realizacji finansowej przedsięwzięć w ramach celu szczegółowego 2.0.

Tabela 15. Finansowa realizacja przedsięwzięć w ramach celu 2.0 Rozwój potencjału turystycznego regionu

Nazwa przedsięwzięcia	Budżet w LSR [PLN]	Pomoc przyznana - Realizacja budżetu		Pomoc wypłacona - Realizacja budżetu	
		[PLN]	[%]	[PLN]	[%]
P.2. Tworzenie nowych obiektów lub podniesienie jakości istniejących, pozwalających na obsługę ruchu turystycznego	11 249,48	11 249,48	100%	11 249,48	100%
P.3. Organizacja promocji walorów obszaru	12 287,42	12 287,42	100%	12 287,42	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGD LYSKOR

Środki finansowe przyznane na realizację przedsięwzięć w ramach celu 2.0 zostały wykorzystane w 100%.

W ramach Lokalnej Strategii Rozwoju realizowane były konkursy związane z rozwojem turystyki, głównie pod kątem budowy, przebudowy i rozbudowy gminnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej. Nabory wniosków były ogłoszone w trzech obszarach tematycznych, co szczegółowo obrazują poniższe zestawienia. W zestawieniach ujęto informację o numerze naboru, nazwę podmiotu wnioskującego oraz nazwę przedsięwzięcia, na które przyznano dofinansowanie w ramach LSR.

Tabela 16. Lista przedsięwzięć wybranych do dofinansowania w ramach naborów z zakresu tematycznego: Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej

Numer naboru	Nazwa podmiotu	Tytuł operacji
3/2016	Gmina Gaszowice	Turysto zatrzymaj się i odpocznij! Przebudowa oraz doposażenie miejsc rekreacyjnych na terenie gminy Gaszowice
4/2016	Gmina Jejkowice	Remont kapliczki pw. Św. Jana Nepomucena w Jejkowicach
4/2016	Gmina Gaszowice	Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez budowę boiska wielofunkcyjnego i skoczni do skoku w dal w Szczerbicach
4/2016	Miasto Pszów	Budowa i rozbudowa 4 siłowni na wolnym powietrzu oraz budowa boiska do siatkówki na terenie gminy Pszów
4/2017	Gmina Kornowac	Budowa wiaty wraz z zagospodarowaniem przy ul. Lęgów w Rzuchowie
4/2017	Gmina Kornowac	Budowa miejsca rekreacyjnego przy ul. Potoki w Pogrzebieniu
4/2017	Gmina Lyski	Budowa szatni przy boisku wiejskim w Raszczykach
4/2017	Gmina Kornowac	Przebudowa wnętrza w Domu Kultury w Łańcach
4/2017	Ochotnicza Straż Pożarna w Rzuchowie	Budowa miejsca rekreacyjnego przy ul. Karola Miarki w Rzuchowie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGD LYSKOR

W trakcie realizacji LSR konkurs pierwotnie dotyczący budowy lub przebudowy ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej uległ modyfikacji – pojawiły się możliwość finansowania także działań związanych z remontem czy modernizacją infrastruktury:

Tabela 17. Lista przedsięwzięć wybranych do dofinansowania w ramach naborów z zakresu tematycznego: Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej

Numer naboru	Nazwa podmiotu	Tytuł operacji
1/2020	Gmina Jejkowice	Kompleksowe zagospodarowanie centrum miejscowości poprzez stworzenie przestrzeni do rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców gminy
3/2021	Gmina Gaszowice	Czernickie Centrum Przesiadkowe Podzamcze
3/2021	Miasto Pszów	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej poprzez budowę dwóch placów zabaw na terenie Gminy Pszów

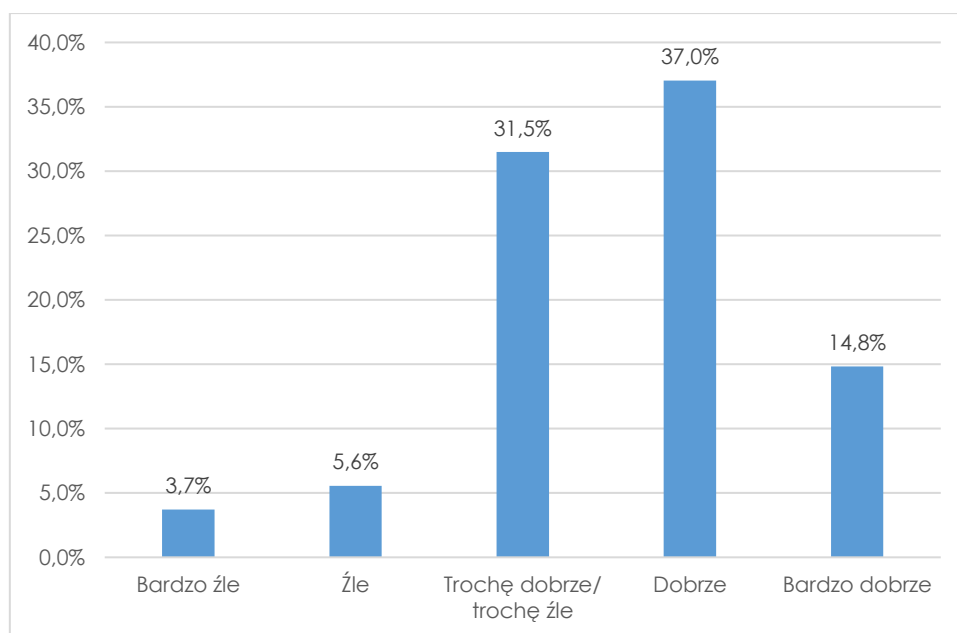
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGD LYSKOR

Tabela 18. Lista przedsięwzięć wybranych do dofinansowania w ramach naborów z zakresu tematycznego:
Promowanie obszaru objętego LSR, w tym produktów lub usług lokalnych

Numer naboru	Nazwa podmiotu	Tytuł operacji
3/2017	Miasto Pszów	Tropem historii Pszowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGD LYSKOR

W opinii mieszkańców obszaru Lokalnej Grupy Działania LYSKOR gminy objęte LSR są dobrze oceniane pod względem atrakcyjności turystycznej – tak uważa ponad połowa mieszkańców obszaru LGD (odpowiedzi „dobrze” 37% i „bardzo dobrze” 15%). Ambiwalentne zdanie (trochę dobrze, trochę źle) wyraził niemal co trzeci badany (32% respondentów). Złe i bardzo złe zdanie na temat atrakcyjności turystycznej swoich miejscowości wyraził niespełna co dziesiąty badany (odpowiedzi „źle” 6% i „bardzo źle” 4%).

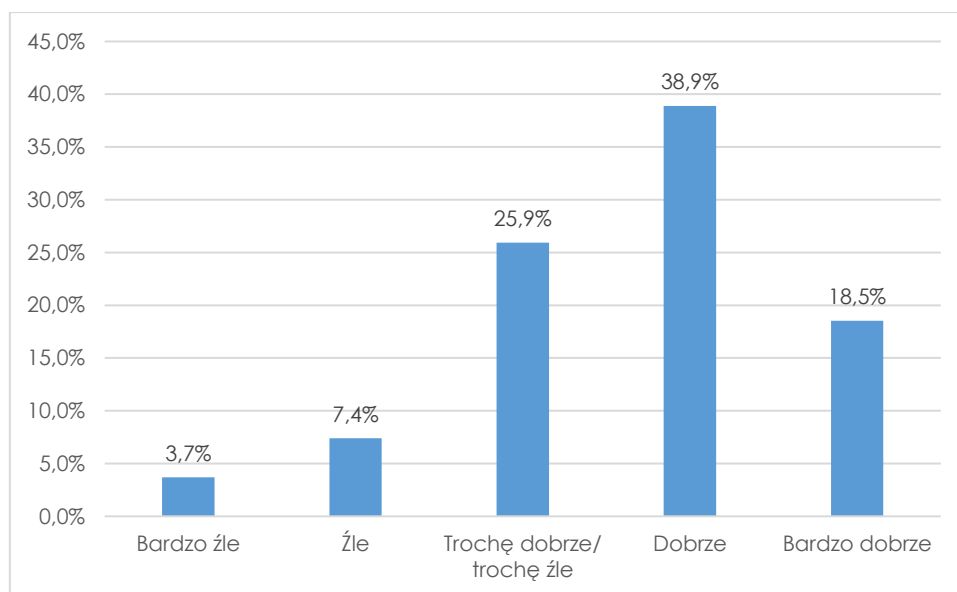
Wykres 12. Ocena atrakcyjności turystycznej gminy. Źródło: badanie własne

Sporo w tym zakresie zostało zrealizowane dzięki środkom pozyskanym ze źródeł zewnętrznych:

- *Odremontowaliśmy skwer, można przyjechać, wypić sobie kawę pod ośrodkiem kultury itp. Na pewno infrastruktura rekreacyjna jest wykorzystywana.* [wywiad z zarządem LGD LYSKOR]

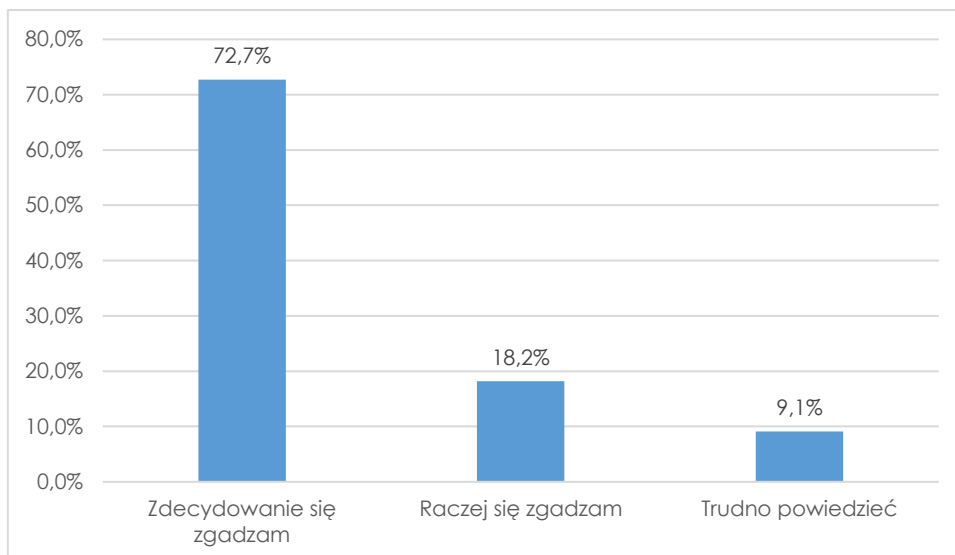
- *My zbudowaliśmy centrum wsi, cieszy się ono powodzeniem, robi się tam różne imprezy, np. kino letnie, był koncert muzyki poważnej, jest to też wykorzystywane przez goszczących na terenie gminy uchodźców z Ukrainy do spędzania wolnego czasu. Jest też kapliczka – utrwalenie naszej lokalnej tożsamości. Buduje to jedność naszego społeczeństwa, bo utożsamianie się z miejscem, z którym się mieszka jest czasami procesem długotrwałym. [wywiad z zarządem LGD LYSKOR]*

Nieco lepiej mieszkańcy oceniają swoje miejsce zamieszkania pod względem posiadanych zasobów naturalnych i turystyki: odpowiedzi „dobrze” i „bardzo dobrze” udzieliło odpowiednio 39% i 19% badanych mieszkańców. Co czwarty badany (26%) widzi plusy i minusy gminy w tym obszarze (odpowiedzi: „trochę dobrze/trochę źle”). Źle lub bardzo źle ocenia pod tym względem swoją miejscowość co dziesiąty badany (11%).

Wykres 13. Ocena gminy pod względem promocji dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych i turystyki.
Źródło: badanie własne

Zdecydowana większość badanych mieszkańców obszaru widzi pozytywny wpływ działalności podejmowanej przez Lokalną Grupę Działania LYSKOR. Niemal ¾ respondentów zdecydowanie się zgadza ze stwierdzeniem, że „dzięki działalności LGD obszar jest bardziej znany w okolicy, a 18% badanych raczej się zgadza z tym stwierdzeniem.

Wykres 14. Wpływ działalności LGD na rozpoznawalność gminy. Źródło: badanie własne

Potencjał turystyczny regionu i możliwości rozwoju w tym zakresie dostrzegają także władze LGD LYSKOR:

- *Powinniśmy popracować nad naszymi atrakcjami turystycznymi – wyremontowaliśmy kaplice, m.in. w Jejkowicach, w Lyskach mamy dwie kaplice, o których młodzi mieszkańcy w ogóle nie wiedzą. Powinniśmy tych młodych tym zainteresować, może te multimedia przyszyby tu z pomocą (np. wirtualne spacery). To nie tylko o kapliczki chodzi – w mojej gminie jest punkt widokowy, zespół przyrodniczo-krajobrazowy – szukamy takich możliwości, aby ten obszar poprawić turystycznie i znaleźć receptę na młodych. [wywiad z Radą LGD LYSKOR]*
- *Turystyka jednodniowa, bo takich atrakcji do rozwoju agroturystyk to tu nie mamy za dużo, ale ta jednodniowa z naszą połączoną infrastrukturą mogłaby się rozwijać. [wywiad z Zarządem LGD LYSKOR]*
- *I takie projekty które pozwolą zintensyfikować obywatelską aktywność ludzi – przede wszystkim mężczyzn. [wywiad z Zarządem LGD LYSKOR]*
- *Ważne jest, żeby młodzi ludzie wyjeżdżali (np. kształcić się), ale żeby potem wracali. Na pewne rzeczy nie mamy wpływu – np. na ilość ofert pracy. Można mieć super ofertę rekreacyjno-sportową, ale jak nie ma pracy, to ludzie nie wrócą. [wywiad z Zarządem LGD LYSKOR]*

Władze LGD LYSKOR dostrzegają także wyzwania w zakresie rozwoju turystyki, jako główny kierunek wskazują rozwój turystyki jednodniowej:

- Było spotkanie w starostwie odnośnie kierunków rozwoju w poszczególnych gminach i tam też padały głosy, żeby zatrzymać ludzi na miejscu, bo nie możemy wszyscy jechać do Wisły czy do Brennej. A każda z naszych miejscowości ma jakieś atrakcje, które mogą pomóc zatrzymać naszych mieszkańców. Styl rowerowy - ludzie muszą się do tego przekonać i przyzwyczaić, a to następuje stopniowo. Poprawa na pewno w tym kierunku jest. Infrastruktura w tym kierunku jest budowana także z innych środków – np. ze środków PROW, Euroregionów itp. – każda gmina uzupełnia różne środki. [wywiad z zarządem LGD LYSKOR]
- Ludzie wyjeżdżają w ramach środków LGD, widzą co jest realizowane gdzieś indziej, jakieś dobre praktyki, widzą, że pewne rzeczy można przeszczepić. To mobilizuje do działania, żeby przeszczepiać pewne rzeczy u siebie. Dzięki LYSKORowi my wszyscy dużo się uczyliśmy, obserwujemy co się dzieje gdzie indziej i realizujemy podobne rzeczy później u siebie. [wywiad z zarządem LGD LYSKOR]

GRUPY DEFAWORYZOWANE

W diagnozie obszaru i ludności LGD przeprowadzonej na potrzeby Strategii wskazano problemy (związane głównie z sytuacją na rynku pracy), uzasadniające wyłonienie trzech grup wymagających szczególnego wsparcia: kobiet, osób młodych (do 30 roku życia) pozostających bez pracy oraz osób starszych (powyżej 50 roku życia) nie mogących znaleźć pracy. Analizując dane dotyczące rynku pracy i bezrobocia, LGD wykazało, że na terenie objętym LSR kobiety stanowiły średnio 62% wszystkich bezrobotnych, osoby w wieku powyżej 50 r.ż. - niemal 20% ogółu bezrobotnych (18%), a osoby do 30 r.ż. – 37% ogółu bezrobotnych, zatem wybór ww. grup jest zasadny.

W LSR wskazano, że do przedstawicieli ww. grup należy kierować przede wszystkim działania związane z kształtowaniem i promocją postaw przedsiębiorczych, komercjalizacją usług oferty czasu wolnego, a także rozwojem infrastruktury użyteczności publicznej.

Szczególny nacisk na pomoc osobom z grup defaworyzowanych położono w ramach celu 1.1, gdzie min. 20% budżetu przeznaczonego na realizację przedsięwzięcia P1 „Tworzenie warunków do zakładania działalności oraz do poprawy konkurencyjności i innowacyjności lokalnych producentów i usługodawców” zadedykowano grupom defaworyzowanym.

Aby zwiększyć oddziaływanie na przedstawicieli ww. grup defaworyzowanych, także w *Karcie oceny operacji wg lokalnych kryteriów wyboru dla celu 1*, jako jedno z sześciu lokalnych kryteriów wyboru wskazano oddziaływanie operacji na osoby z grup defaworyzowanych, za co beneficjenci mogli otrzymać 3 pkt (na 20 pkt możliwych do uzyskania w przypadku podejmowania działalności gospodarczej lub na 21 pkt możliwych do uzyskania w przypadku rozwijania działalności gospodarczej).

W czerwcu 2021 r. Walne Zebranie wprowadziło zmiany w *Karcie oceny operacji ...* polegające na zmniejszeniu liczby punktów za oddziaływanie operacji na osoby z grup defaworyzowanych z 3 do 1 pkt. Zmiana ta została wprowadzona w momencie osiągnięcia wysokiego poziomu wskaźników dotyczących aktywizacji zawodowej grup defaworyzowanych. Jak wskazali przedstawiciele LGD: *powodami wprowadzenia tej zmiany był fakt, że tak silna promocja za aktywizację osób defaworyzowanych bardzo często powodowała, że osoby spoza tej grupy pomimo bardzo dobrego pomysłu, miały nikłe szanse na uzyskanie dofinansowania. Ponadto, w konkursach dotyczących rozwoju działalności gospodarczej, z powodu aktualnej sytuacji na lokalnym rynku pracy niełatwo znaleźć dobrego pracownika, natomiast nałożenie do tego kryterium płci lub wieku i statusu bezrobotnego, a w dodatku konieczność zamieszkania na naszym obszarze jest bardzo utrudnione. Zdecydowaliśmy zatem zmniejszyć wagę punktową, aby nie wywierać aż takiego nacisku.*

Skład grup defaworyzowanych nie uległ jednakże w analizowanym okresie zmianie, gdyż przeprowadzając cykliczne analizy rynku pracy, LGD wykazuje, że na terenie objętym LSR w ramach ogólnej liczby bezrobotnych stale utrzymuje się znaczny poziom zarejestrowanych w PUP kobiet, osób do 30 roku życia oraz powyżej 50 roku życia, zatem zasadne jest kontynuowanie ich premiowania w kryteriach lokalnych w celu wyrównywania ich szans na rynku pracy.

Poniżej w tabeli wskazano dane ilościowe obrazujące stopień osiągnięcia wskaźników dotyczących zatrudnienia osób wywodzących się z grup defaworyzowanych.

Tabela 19. Liczba osób z grup defaworyzowanych, które utworzyły nowe przedsiębiorstwa przy wsparciu LGD

Grupa defaworyzowana	Wartość wskaźnika do osiągnięcia	Wartość wskaźnika osiągnięta 31.12.2021	% osiągnięcia wskaźnika
Kobiety	21	16	76,2%
Osoby powyżej 50 roku życia	2	2	100,0%
Osoby młode do ukończenia 30 roku życia	6	6	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGD LYSKOR

Zakładane w LSR wartości wskaźników dotyczących osób pow. 50 roku życia, jak i osób przed 25 rokiem życia zostały do końca 2021 roku osiągnięte. Do osiągnięcia planowanej wartości pozostał jeszcze wskaźnik dotyczący liczby kobiet tworzących nowe przedsiębiorstwa.

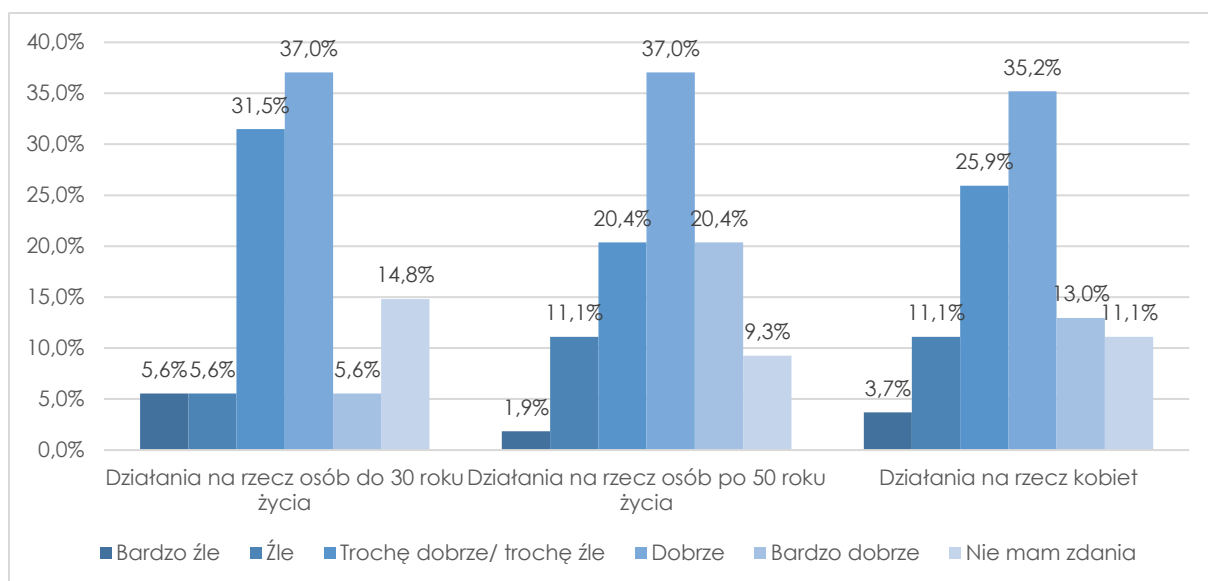
Tabela 20. Liczba utworzonych miejsc pracy dla osób z grup defaworyzowanych w przedsiębiorstwach dofinansowanych przez LGD

Grupa defaworyzowana	Wartość wskaźnika do osiągnięcia	Wartość wskaźnika osiągnięta 31.12.2021	% osiągnięcia wskaźnika
Kobiety	30	24	80,0%
Osoby powyżej 50 roku życia	3	3	100,0%
Osoby młode do ukończenia 30 roku życia	13	12	92,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGD LYSKOR

Poziom osiągnięcia wskaźników dotyczących zatrudniania osób z grup defaworyzowanych w firmach dofinansowanych dzięki LGD jest wysoki. Do końca 2021 roku osiągnięty został wskaźnik dotyczący osób powyżej 50 r.ż. Poziom osiągnięcia wymaganej wartości wskaźnika dotyczącego osób do 30 roku życia wynosi 92,3%, a kobiet – 80,0%.

O kwestię wpływu realizacji LSR na sytuację zdefiniowanych w Strategii grup defaworyzowanych zostali zapytani mieszkańcy obszaru LGD. Ich opinie zostały przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 15. Ocena własnej gminy pod względem: działań na rzecz osób przed 30 rokiem życia, działań na rzecz osób po 50 roku życia, działań na rzecz kobiet. Źródło: badanie własne

W zakresie działań na rzecz osób do 30 roku życia 42,6% ankietowanych mieszkańców ocenia działania swojej miejscowości dobrze bądź bardzo dobrze. 11,1% jest odmiennego zdania (odpowiedzi „źle” bądź „bardzo źle”). Co piąty mieszkaniec (31,5%) ocenił działania te jako przeciętne („trochę dobrze, trochę źle”), a 14,8% nie ma zdania w tej kwestii.

Nieco więcej - 48,2% mieszkańców ocenia swoją gminę dobrze lub bardzo dobrze pod względem działań na rzecz kobiet. Odmiennego zdania było 14,8% respondentów, a co czwarty z nich (25,9%) wskazał ocenę przeciętną („trochę dobrze, trochę źle”).

Najwięcej - 57,4% ankietowanych mieszkańców ocenia dobrze bądź bardzo dobrze swoją gminę w zakresie działań na rzecz osób powyżej 50 roku życia. 12,9% respondentów było przeciwnego zdania (odpowiedzi „źle” bądź „bardzo źle”). Co piąty mieszkaniec (20,4%) wskazał na odpowiedź „trochę dobrze, trochę źle”, a 9,3% nie ma zdania w tej kwestii.

W przeprowadzonym wśród członków Rady i zarządu LGD badaniu ankietowym podobnie oceniono wpływ działalności Lokalnej Grupy Działania na rzecz osób z grup defaworyzowanych: w skali od 1 do 5 działania podejmowane na rzecz osób przed 30 rokiem życia na 3,66, działania na rzecz osób po 50 roku życia na 4,11, najwyżej natomiast oceniono działania realizowane na rzecz kobiet – na 4,55.

W trakcie wywiadu przedstawiciele władz LGD wskazywali, że aby poprawić warunki życia na terenie objętym działaniami LGD, powinna ona w przyszłości wziąć pod

szczególną uwagę m.in. potrzeby osób młodych – absolwentów szkół i uczelni, jak również seniorów: - polityka senioralna musi być prowadzona w szerszym zakresie, bo jesteśmy społeczeństwem starzejącym się.

INNOWACYJNOŚĆ

Wszystkie projekty realizowane w ramach LSR musiały spełnić kryterium innowacyjności. Była ona oceniana w odniesieniu do różnych kwestii: nowych produktów/usług, stosowania nowej lub znacząco udoskonalonej technologii nowych form lokalnej współpracy, nowej jakości organizacji i zarządzania, nowego sposobu lub zasięgu promocji. Zestawienie wszystkich operacji nakierowanych na innowacje zawiera poniższa tabela.

Tabela 21. Operacje ukierunkowane na innowacje

Przedsięwzięcie	Pomoc przyznana	Pomoc wypłacona
P.1. Tworzenie warunków do zakładania działalności oraz do poprawy konkurencyjności i innowacyjności lokalnych producentów i usługodawców. Podejmowanie działalności gospodarczej	37	29
P.1. Tworzenie warunków do zakładania działalności oraz do poprawy konkurencyjności i innowacyjności lokalnych producentów i usługodawców. Rozwój działalności gospodarczej	12	10
P.2. Tworzenie nowych obiektów lub podniesienie jakości istniejących, pozwalających na obsługę ruchu turystycznego	1	1
P.3. Organizacja promocji walorów obszaru	1	1
P.4. Poprawa jakości przestrzeni publicznej, w tym tworzenie i rozwój obiektów i miejsc służących zaspokajaniu potrzeb w zakresie kultury, edukacji, sportu i rekreacji	11	8
P.5. Inicjatywy propagujące idee współpracy, integracji, kultury i kultywowania lokalnych zwyczajów	7	4
P.6. Kreowanie postaw pożądaných społecznie, podnoszenie kompetencji i rozwijanie świadomości mieszkańców, w tym w zakresie ekologii	10	5
Ogółem	79	58

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGD LYSKOR

Łącznie do dn. 31.12.2021 r. zrealizowano (wypłacono i rozliczono) 58 operacji innowacyjnych (79 jest na etapie podpisanej umowy). Innowacyjność w realizowanych operacjach przejawiała się w różnych aspektach, głównie dotyczyła uruchomienia usług, których na terenie działania LGD LYSKOR do tej pory

brakowało (np. rehabilitacyjnych, wsparcia psychologicznego). Zdarzały się jednak także pomysły nowatorskie na szerszą skalę (np. stacja naprawy rowerów).

Kryterium innowacyjności było więc szeroko stosowane w działaniach LGD LYSKOR, co było zgodne z obowiązującymi w tym zakresie wytycznymi. Przedstawiciele LGD przyznają jednak, że kryterium sprawiało pewne trudności (informacje w tym zakresie przedstawiono w dalszej części raportu, dotyczącej oceny procedur wdrażania).

PROJEKTY WSPÓŁPRACY

W badanym okresie Lokalna Grupa Działania LYSKOR zrealizowała dwa projekty współpracy:

- **POWER - Przedsiębiorczość + Operatywność + Współpraca + Ekonomia = Rozwój** - projekt był zrealizowany w partnerskie krajowym z trzema Lokalnymi Grupami Działania: LGD Partnerstwo dla rozwoju, LGD Morawskiego Wrota i LGD Płaskowyż Dobrej Ziemi w okresie od października 2017 r. do marca 2018r. Projekt miał na celu kreowanie postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży m. in. poprzez udział w wyjazdach studyjnych do lokalnych przedsiębiorców, warsztaty edukacyjne z zakresu tworzenia biznesplanów oraz działania integracyjne dla partnerskich LGD. W działaniach projektu wzięło udział ponad 200 osób, w tym ok. pięćdziesiąt to mieszkańcy obszaru LGD LYSKOR. Projekt był współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.
- **BOSA – Budujemy odporność społeczeństwa aktywnego** - projekt był realizowany we współpracy z dwoma lokalnymi grupami działania: Partnerstwo dla Rozwoju oraz Płaskowyż Dobrej Ziemi. Projekt był realizowany w okresie od maja do października 2021, a w jego ramach zrealizowano szereg spotkań i wydarzeń związanych promocją zdrowego stylu życia. Mieszkańcy obszaru LGD mieli możliwość spotkania się z ekspertami m. in. w zakresie dietetyki, kosmetyki, zielarstwa, masażu leczniczego; brali udział w warsztatach z zakresu kiszenia i wędzenia żywności, a także wyrobu serów; uczestniczyli w zajęciach sportowych (m. in. pilates, stretching, zdrowy kręgosłup), zorganizowano także dzień zdrowia oraz wyjazd integracyjny.

W planach jest realizacja kolejnych projektów współpracy z udziałem partnerów ponadnarodowych. W 2022 rozpocznie się projekt „ITALIA – Integracja, turystyka

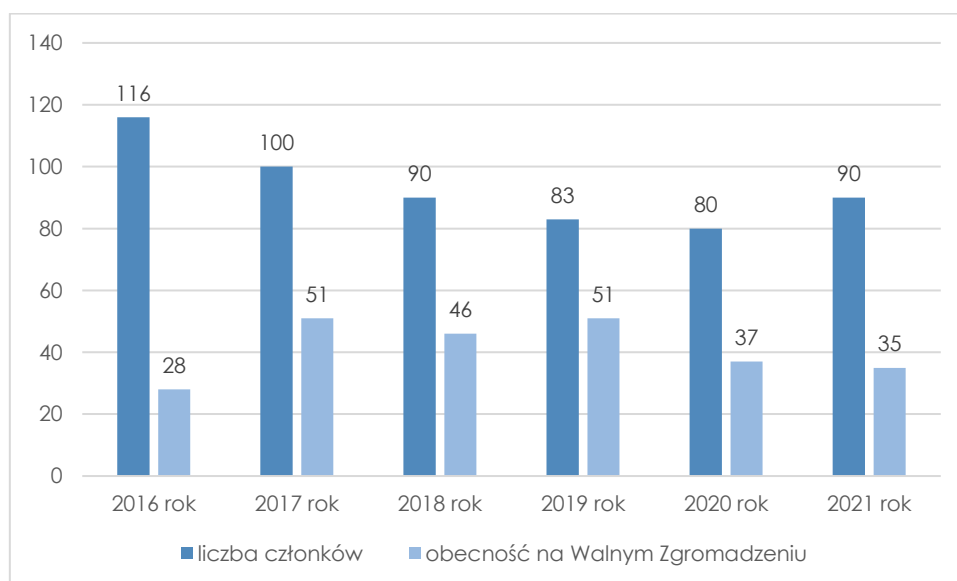
a lokalne inicjatywy aktywizujące", który będzie realizowany przy współpracy z LGD Partnerstwo dla rozwoju oraz włoskiego partnera GAL Campidano. W ramach działań zaplanowano wizyty studyjne u partnerów projektu mające na celu wzajemne poznanie dziedzictwa kulturowego i historycznego. Głównym efektem projektu ma być wypracowanie wspólnego produktu (kulinarnego lub rękodzielniczego) i jego promocja w polskich i włoskich mediach.

Planowane jest również podjęcie współpracy z partnerem z Finlandii w zakresie poznania dobrych praktyk związanych z gospodarką odpadami i Polonią zamieszkującą w Rumunii w okolicach miasta Cacica, również działającą w ramach rumuńskiego odpowiednika lokalnej grupy działania.

OCENA FUNKCJONOWANIA LGD

Statut LGD LYSKOR wskazuje, że władzami stowarzyszenia są: Walne Zebranie Członków, Zarząd oraz Rada LGD.

Walne Zgromadzenie Członków, zgodnie z zapisami statutu, powinno być zwoływane co najmniej raz w roku. W 2016 r. odbyło się ono trzykrotnie (14 czerwca, 20 września i 16 listopada), w 2017 r. i w 2018 r. zostało zwołane po dwa razy (2 marca i 14 września 2017 oraz 30 stycznia i 20 lutego 2018), w 2019 trzy razy: (20 marca, 21 maja i 21 listopada), a w 2020 i 2021 r. odbyło po jednym spotkaniu (17 czerwca 2020 i 23 czerwca 2021).

Wykres 16. Liczba członków Stowarzyszenia LYSKOR i obecność na walnych zgromadzeniach. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LDG LYSKOR

W analizowanym okresie liczba członków LGD systematycznie malała, jednak od 2021 roku wykazuje znów tendencję rosnącą. W walnych zgromadzeniach uczestniczyło średnio po 41% aktualnych członków LGD, przy czym stosunkowo niższe wartości w latach 2020-2021 można wiązać z trwającą w tym czasie pandemią koronawirusa.

Walne Zgromadzenie m.in. zatwierdzało sprawozdania finansowe i merytoryczne z działalności stowarzyszenia, dokonywało zmian LSR oraz podejmowało inne decyzje dotyczące kluczowych sfer działalności stowarzyszenia.

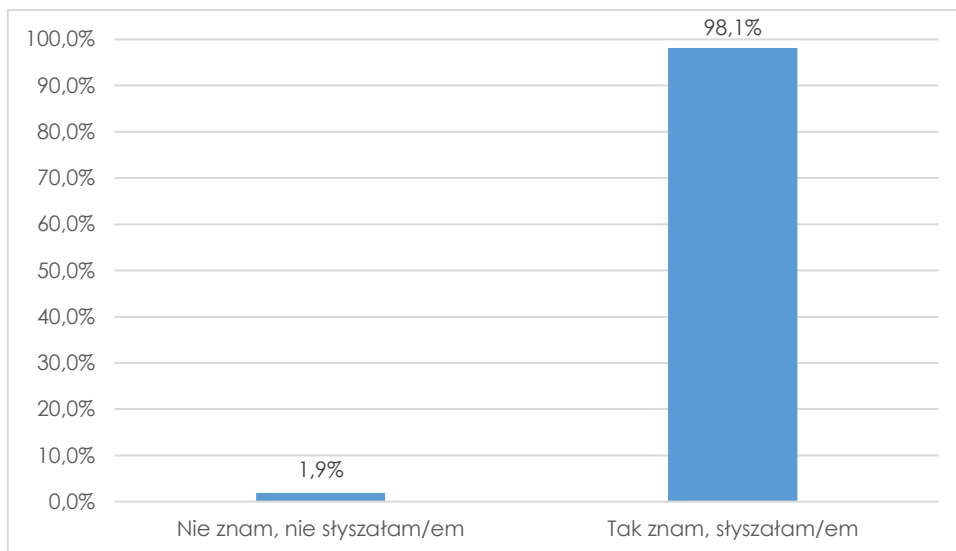
Zarząd stowarzyszenia liczy pięciu członków. W analizowanym okresie odbył po 12 posiedzeń rocznie, za wyjątkiem roku 2020, kiedy to (z powodu pandemii) odbyło się 8 posiedzeń. Zebrania zarządu związane były m.in. z dokonywaniem zmian LSR, kwestiami związanymi z naborami wniosków oraz pozostałymi zagadnieniami dotyczącymi bieżącej działalności stowarzyszenia.

Komisja rewizyjna (licząca 3 członków) spotykała się raz w roku, weryfikując prawidłowość działalności organizacji.

Rada LGD składa się z 11 osób, reprezentujących sektor publiczny, społeczny oraz gospodarczy. W okresie 2016-2021 Rada odbyła 39 posiedzeń (4 w 2016 r., 6 w 2017 r., 9 w 2018 r., 8 w 2019 r., 8 w 2020 r. i 4 w 2021 r.). Rada podejmowała uchwały m.in. w sprawie procedur związanych z wyborem i oceną grantobiorców oraz oceną i wyborem operacji do dofinansowania. Rada zajmowała się również opiniowaniem: zgodności projektów zewnętrznych z LSR oraz zmian umów o przyznanie pomocy.

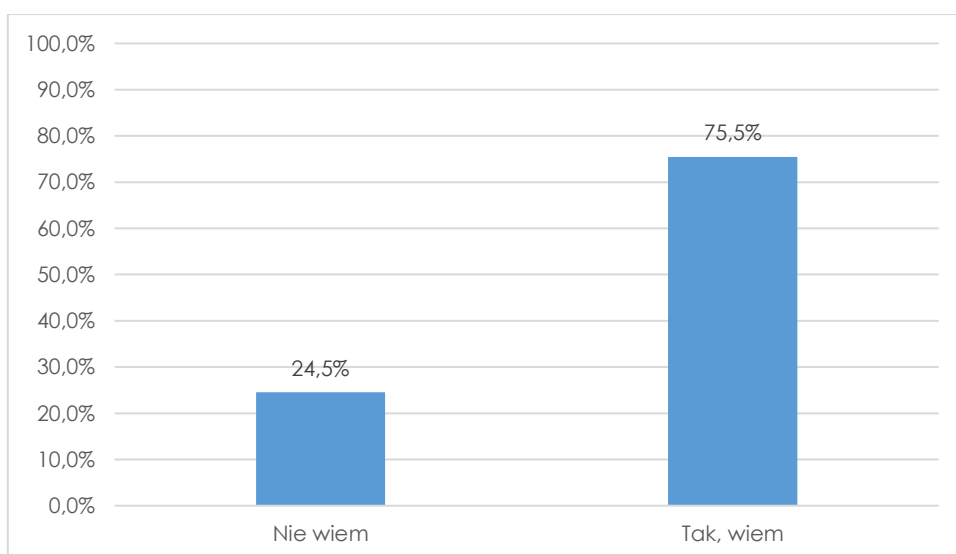
Powyższe informacje pozwalają stwierdzić, że wszystkie organy stowarzyszenia działają zgodnie z kompetencjami określonymi dla każdego z nich w statucie, zapewniając sprawną i zgodną z prawem działalność organizacji.

O ocenę skuteczności i efektywności działań biura LGD w badaniu ankietowym zapytani zostali mieszkańcy obszaru LSR. Ich odpowiedzi zobrazowano na poniższych wykresach.

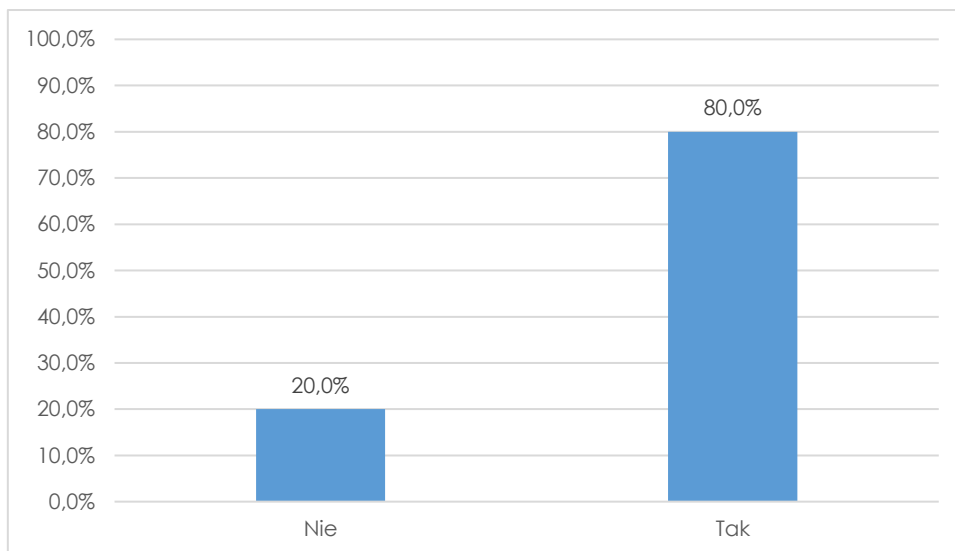
Wykres 17. Znajomość LGD LYSKOR przez mieszkańców. Źródło: badanie własne

Niemal wszyscy ankietowani mieszkańcy (98,1%) wskazali, że znają Lokalną Grupę Działania LYSKOR. Jedynie niecałe 2,0% z nich wskazało, że nie słyszało o LGD.

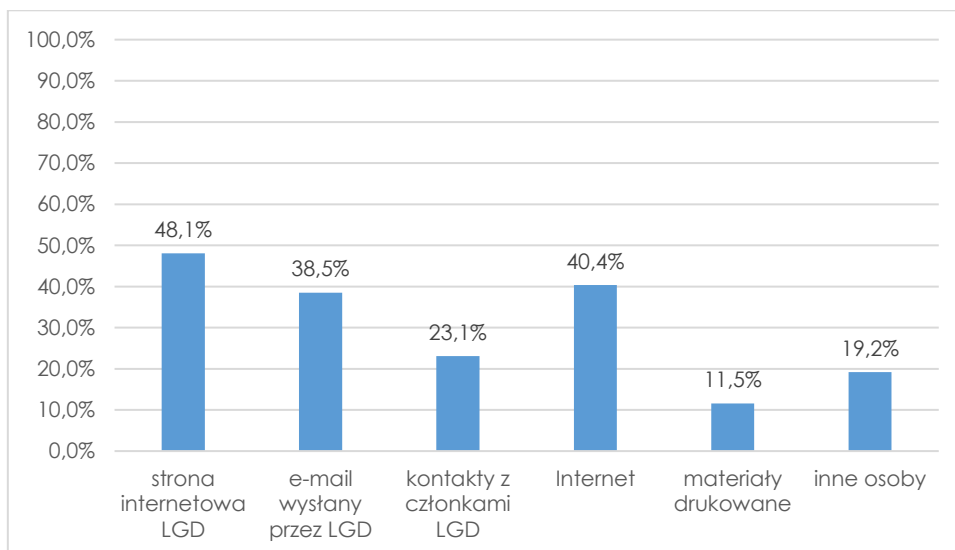
Wykres 18. Wiedza mieszkańców na temat działalności LGD LYSKOR. Źródło: badanie własne

Trzech na czterech ankietowanych mieszkańców (75,5%) zadeklarowało, że wie, czym zajmuje się LGD LYSKOR. Wśród najczęściej wymienianych odpowiedzi pojawiała się aktywizacja i integracja lokalnych społeczności, wsparcie w rozwoju lokalnych przedsiębiorstw, pielęgnowanie lokalnego dziedzictwa, wzmacnianie tożsamości mieszkańców, promocja obszaru LGD, nawiązywanie kontaktów z innymi grupami działania w kraju i za granicą, rozwój infrastruktury sportowej i kulturalnej, działania ogólnorozwojowe (np. spotkania, warsztaty rozwijające zainteresowania), aktywizacja zawodowa mieszkańców.

Wykres 19. Udział mieszkańców w wydarzeniach organizowanych przez LGD LYSKOR. Źródło: badanie własne

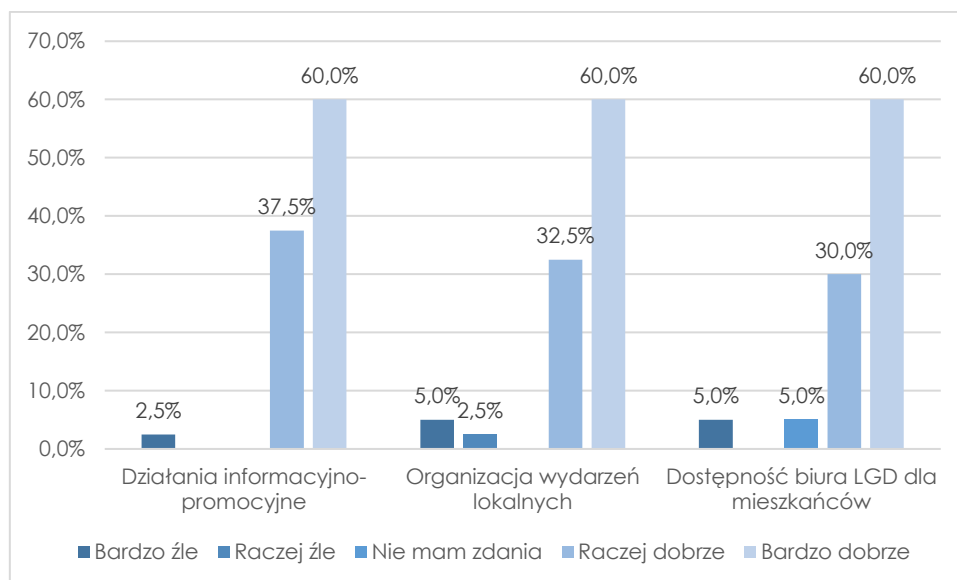
Większość ankietowanych mieszkańców (80,0%) zadeklarowała także, że brała udział przynajmniej w jednym wydarzeniu organizowanym przez Lokalną Grupę Działania. Wśród najczęstszych odpowiedzi w tym zakresie można wymienić różnego rodzaju imprezy lokalne (np. festyny, biesiady, pikniki, kiermasze), wyjazdy integracyjno-edukacyjne, zajęcia sportowe (np. rajdy rowerowe, zajęcia *nordic walking*), warsztaty rozwijające pasje (np. z zakresu rękodzieła), dotyczące zdrowego stylu życia (np. zielarskie, dot. zdrowej żywności), jak również szkolenia czy staże zawodowe.

Wykres 20. Źródła informacji o działaniach organizowanych przez LGD LYSKOR. Źródło: badanie własne

Najczęściej wskazywanym przez respondentów źródłem wiedzy o działaniach organizowanych przez LGD LYSKOR jest Internet: strona internetowa LGD uzyskała 62,5% wskazań, a inne strony www czy media społecznościowe - 52,5%. Mailing

prorowadzony przez LGD uzyskał 50% wskazań, a informacje pozyskiwane bezpośrednio od członków LGD – 30,0%. Co czwarty respondent wskazał na informacje pozyskane od innych osób („marketing szeptany”). Materiały drukowane (ulotki, broszury, ogłoszenia) uzyskały 15,0% wskazań. Żaden z respondentów nie wskazał na „tradycyjne” media (prasa, radio, telewizja).

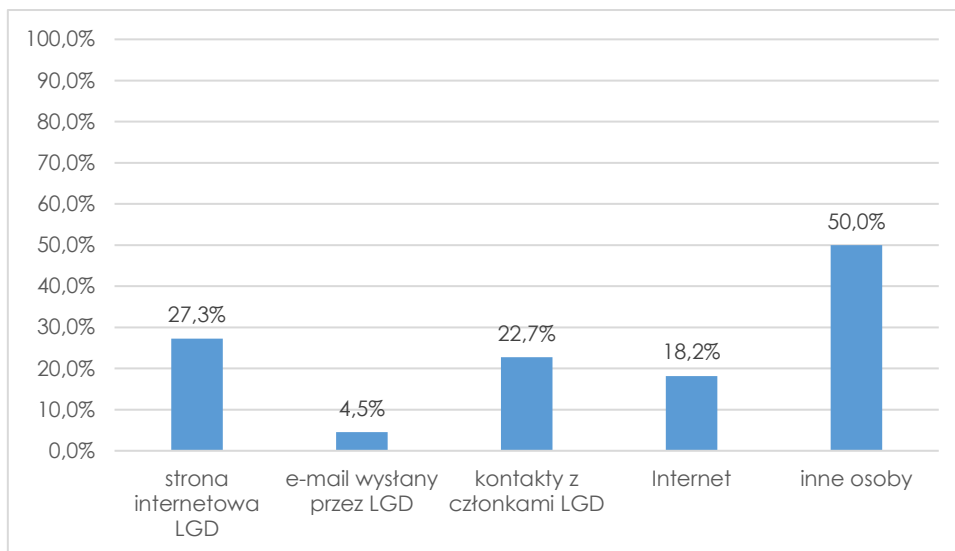
Wykres 21. Ocena działań prowadzonych przez LGD LYSKOR. Źródło: badanie własne

Działania informacyjno-promocyjne prowadzone przez LGD (informowanie o wydarzeniach dla mieszkańców, możliwościach pozyskiwania środków itp.) zostały ocenione przez zdecydowaną większość ankietowanych mieszkańców (97,5%) dobrze bądź bardzo dobrze. Jedynie 2,5% z nich oceniło je nisko.

Także organizowane przez LGD wydarzenia lokalne (takie jak szkolenia, imprezy integracyjne itp.) cieszą się uznaniem respondentów - dobrze bądź bardzo dobrze ocenia je 92,5% z nich. Przeciwnego zdania było 7,5% ankietowanych.

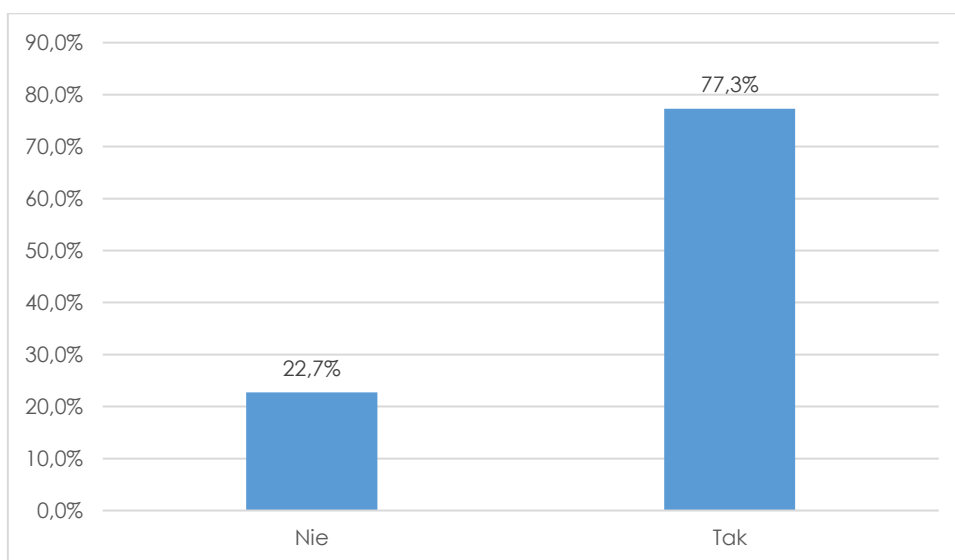
Dostępność biura LGD dla mieszkańców (godziny otwarcia biura, kontakty z pracownikami) dobrze bądź bardzo dobrze oceniło 90,0% ankietowanych mieszkańców. 5,0% oceniło je źle, a pozostali nie mieli zdania w tej kwestii.

O ocenę działalności biura LGD zostali zapytani także jego beneficjenci. Zdecydowana większość z nich (95,5%) wskazała, że jest poinformowana o aktualnych działaniach prowadzonych przez LGD.

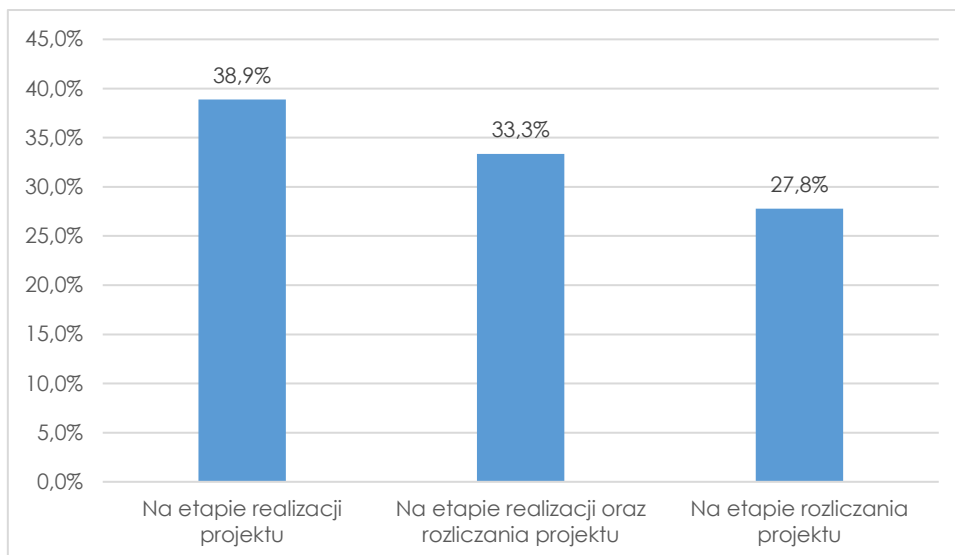
Wykres 22. Źródła informacji o naborach wniosków w LGD ŁYSKOR. Źródło: badanie własne

Większość ankieterowanych beneficjentów wskazuje, że głównym źródłem informacji o naborach wniosków był dla nich Internet: strona internetowa LGD (27,3% wskazań) bądź inne strony internetowe czy media społecznościowe (18,2% odpowiedzi). Duże znaczenie w przekazywaniu informacji o naborach miał tzw. marketing szeptany – informacje o naborach uzyskane od innych osób uzyskały 50,0% wskazań respondentów. Informacje uzyskane bezpośrednio od członków LGD uzyskały 22,7% wskazań, a otrzymany z LGD e-mail z informacją o naborze - 4,5%.

Wykres 23. Korzystanie przez beneficjentów ze wsparcia LGD na etapie składania wniosku. Źródło: badanie własne

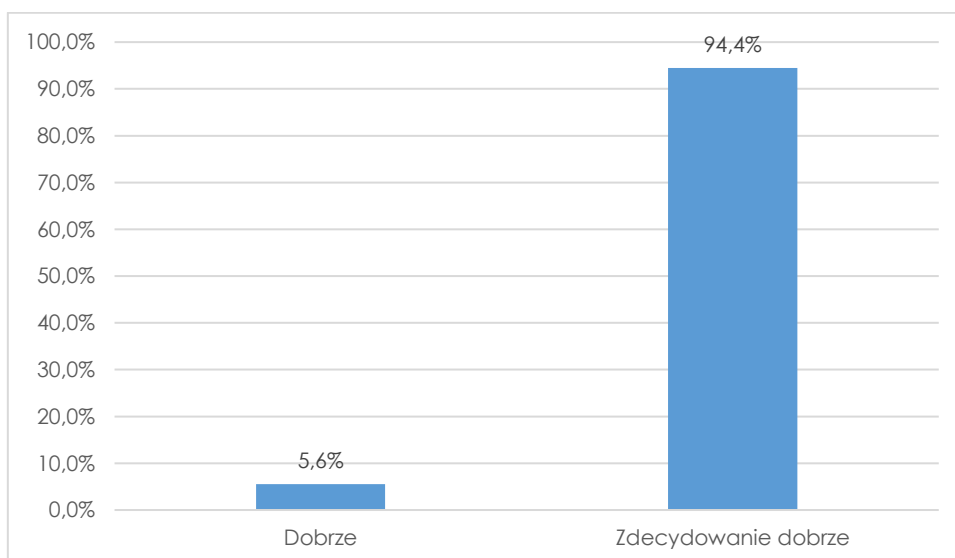
Ponad trzy czwarte respondentów (77,3%) wskazało, że na etapie składania wniosku do LGD korzystało ze wsparcia ze strony pracowników LGD. Wszyscy beneficjenci korzystający z tego wsparcia ocenili je bardzo dobrze (100,0% wskazań).

Wykres 24. Korzystanie przez beneficjentów ze wsparcia LGD na etapie realizacji lub rozliczania projektu.

Źródło: badanie własne

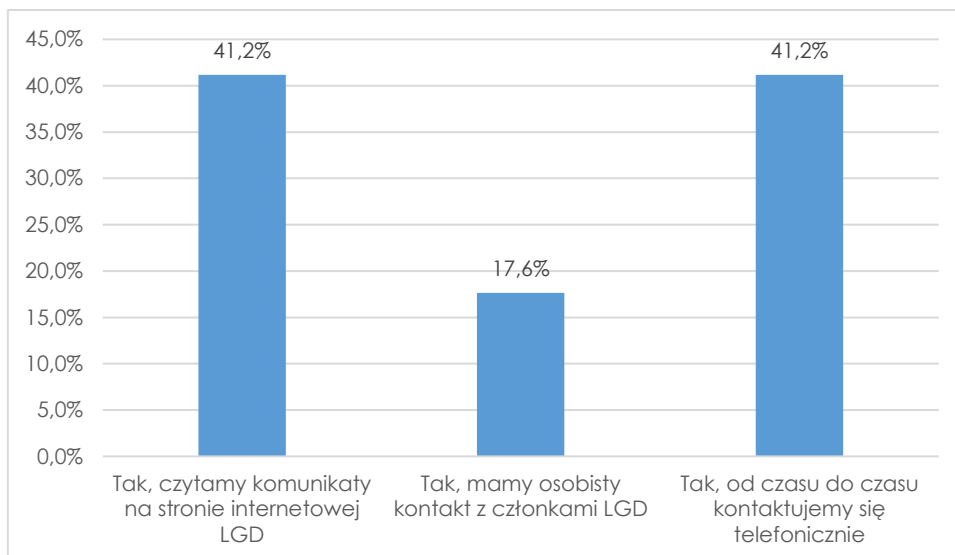
Korzystanie ze wsparcia LGD na etapie realizacji lub rozliczania projektu wskazało 81,8% respondentów. 38,9% korzystało ze wsparcia LGD na etapie realizacji projektu, a 27,8% - na etapie jego rozliczania. 33,3% ankietowanych wskazało, że korzystało ze wsparcia zarówno w trakcie realizacji projektu, jak i na etapie jego sprawozdawania.

Wykres 25. Ocena wsparcia udzielonego przez LGD na etapie realizacji bądź rozliczania projektu.

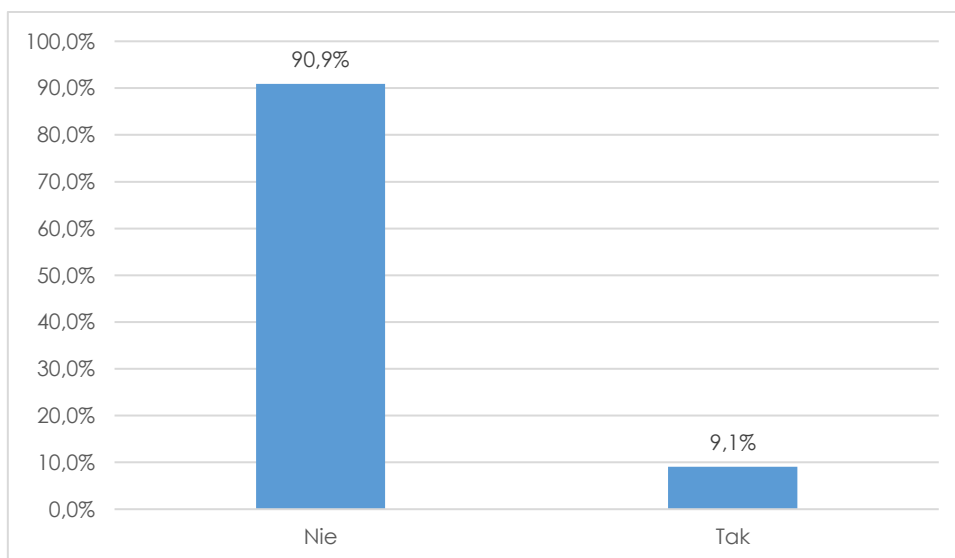
Źródło: badanie własne

Beneficjenci wysoko ocenili jakość wsparcia otrzymanego na etapie realizacji lub rozliczania projektu. Zdecydowana większość oceniła otrzymane z LGD wsparcie bardzo dobrze (94,4% wskazań), a 5,6% - dobrze.

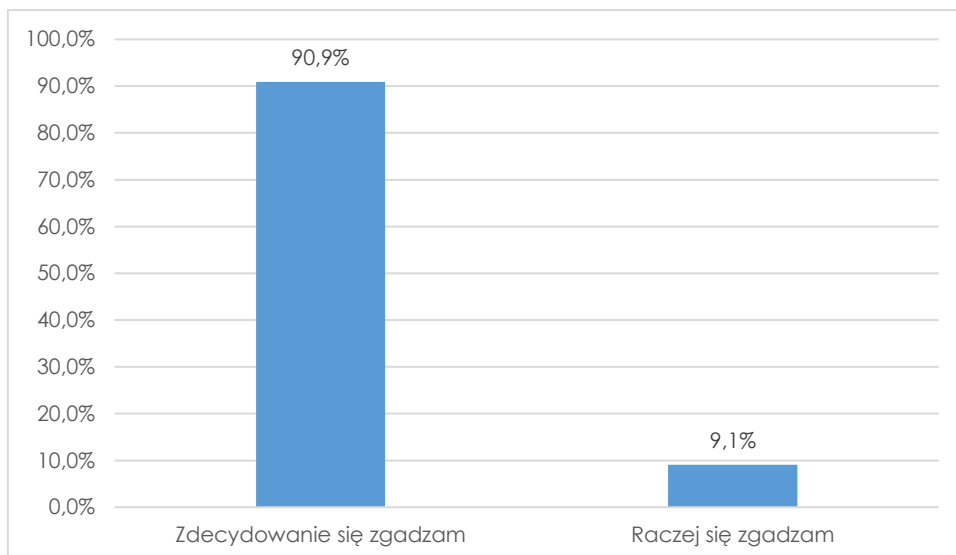
Wykres 26. Pozostawanie przez beneficjentów w kontakcie z LGD. Źródło: badanie własne

Także wszyscy respondenci wskazali, że pozostają w kontakcie z LGD. Po 41,2% ankieterów wskazało, że od czasu do czasu kontaktują się telefonicznie z LGD oraz śledzą wiadomości pojawiające się na jego stronie internetowej. 17,6% respondentów wskazało, że mają osobisty kontakt z członkami LGD.

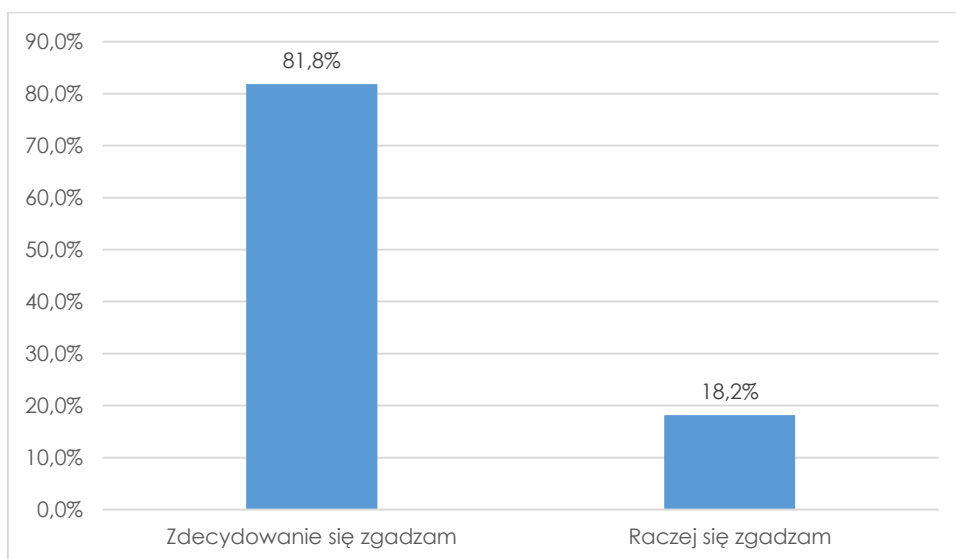
Wykres 27. Problemy wpływające negatywnie na przebieg bądź rezultaty projektu. Źródło: badanie własne

Zdecydowana większość respondentów (90,9%) wskazała, że nie doświadczyła problemów mających negatywny wpływ na realizację projektu. Niespełna co dziesiąty respondent (9,1%) wskazał, że takie problemy napotkał. W połowie przypadków (50,0%) wskazywano, że były to problemy finansowe, problemy z terminową realizacją harmonogramu (opóźnienia itp.), druga połowa wskazań (50,0%) dotyczyła problemów formalno-prawnych.

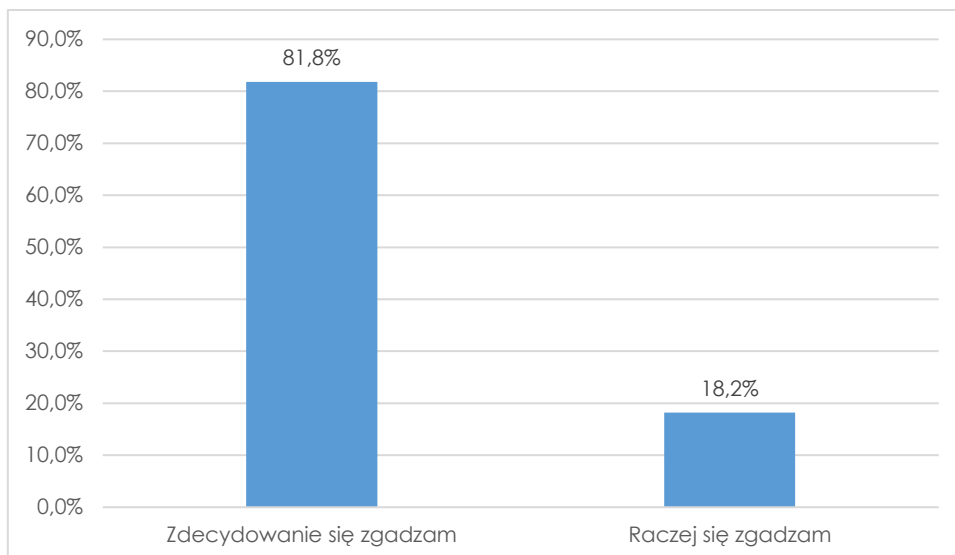
Wykres 28. Opinia beneficjentów na temat szybkości reagowania pracowników biura LGD na pojawiające się problemy. Źródło: badanie własne

Wszyscy ankietowani zgodzili się ze stwierdzeniem, że pracownicy biura LGD w razie problemów szybko reagują i służą wsparciem (90,9% odpowiedzi „zdecydowanie się zgadzam”, a 9,1% - „raczej się zgadzam”).

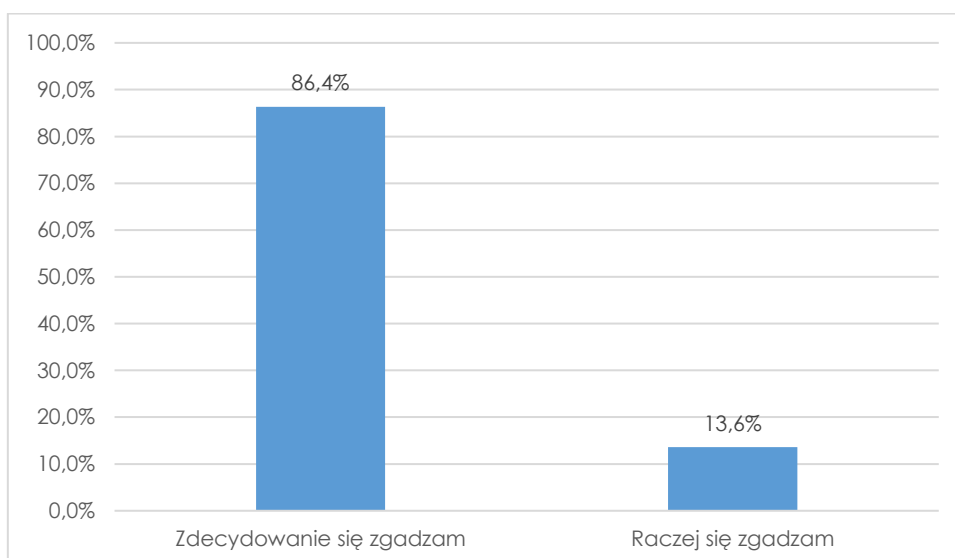
Wykres 29. Opinia beneficjentów na temat skuteczności działań informacyjno-promocyjnych prowadzonych przez LGD. Źródło: badanie własne

Wszyscy ankietowani beneficjenci zgodzili się ze stwierdzeniem, że działania informacyjno-promocyjne LGD - np. o możliwościach pozyskiwania środków, zasadach realizacji i rozliczania projektów, są skuteczne i efektywne (81,8% odpowiedzi „zdecydowanie się zgadzam” i 18,2% - „raczej się zgadzam”).

Wykres 30. Opinia beneficjentów na temat poziomu organizacji wydarzeń przez LGD. Źródło: badanie własne

Także wszyscy ankietowani beneficjenci podzielili opinię na temat wysokiego poziomu organizowanych dla beneficjentów LGD wydarzeń takich jak szkolenia itp. (81,8% odpowiedzi „zdecydowanie się zgadzam” i 18,2% - „raczej się zgadzam”).

Wykres 31. Opinia beneficjentów na temat dostępności biura LGD. Źródło: badanie własne

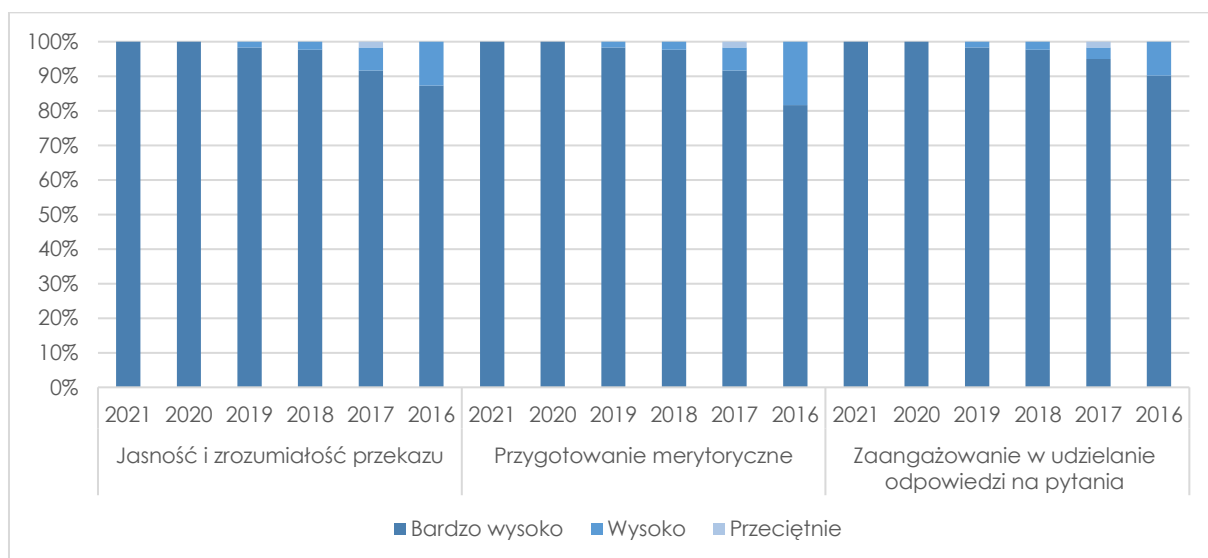
Dostępność biura LGD (pod względem godzin otwarcia biura, możliwości kontaktu z pracownikami itp.) również zyskała aprobatę ankietowanych beneficjentów LGD: 86,4% z nich zdecydowanie zgadza się ze stwierdzeniem „Biuro LGD jest dostępne dla beneficjentów (pod względem godzin otwarcia biura, możliwości kontaktu z pracownikami itp.)”, a 13,6% - raczej się zgadza.

Członkowie władz LGD także pozytywnie oceniają pracę biura LGD: *To, że dostaliśmy dwa razy bonusy świadczy o tym, że LGD dobrze pracuje (bonusy, czyli dodatkowe*

środki). Mogły się o nie starać tylko te LGD, które miały najwyższy procent osiągnięcia wskaźników oraz wydatkowania budżetu. Gdyby nie to, że pewne rzeczy były dobrze wypracowane, to by tego nie było. Wskaźniki były dobrze zrealizowane i dostaliśmy te środki.

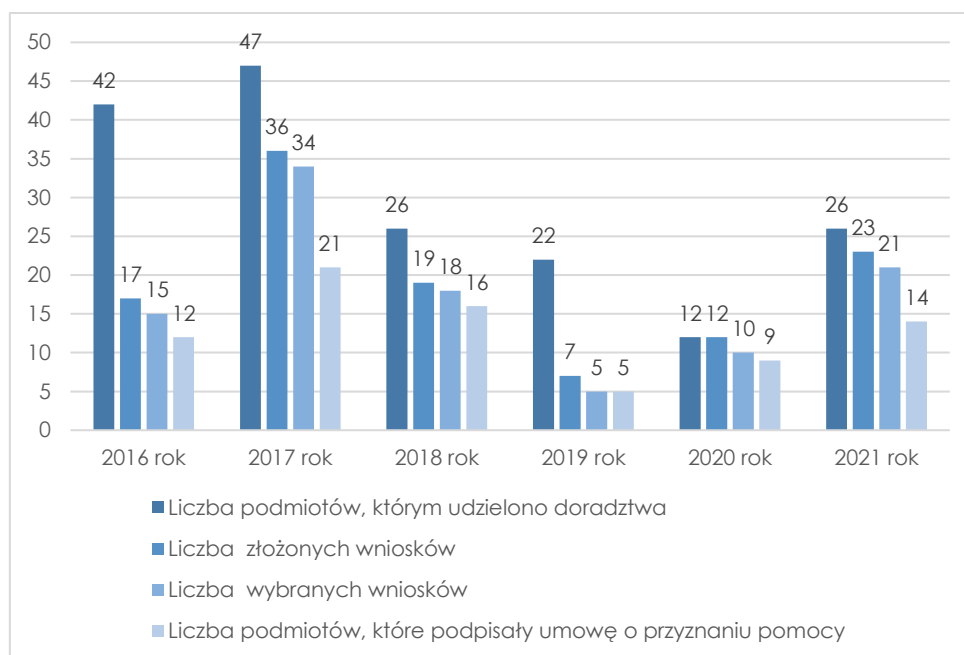
Potwierdzali zainteresowanie mieszkańców obszaru działaniami prowadzonymi przez LGD: *Spotkania integracyjne teraz są organizowane na szerszym poziomie, dużo osób teraz jest chętnych na takie działania. W poprzedniej perspektywie członkami LYSKORu były tylko dwie gminy, teraz jest pięć i to też robi swoje. To się przekłada na ilość mieszkańców i zainteresowanych naszymi działaniami.*

Zwracali także uwagę na fakt uzupełniania działań prowadzonych przez LGD środkami finansowymi pochodzącymi z różnych źródeł: *LYSKOR łączy dofinansowanie na swoje działania z różnych źródeł (np. także z Interregu).*

Wykres 32. Ocena jakości doradztwa. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGD LYSKOR

Usługi doradcze świadczone przez pracowników biura LGD LYSKOR w całym badanym okresie były oceniane bardzo wysoko, jedynie sporadycznie pojawiały się oceny wysokie i przeciętne. Bardzo wysoka ocena dotyczy wszystkich badanych aspektów doradztwa, tj. zarówno przygotowania merytorycznego, jak i zaangażowania w udzielanie odpowiedzi na pytania oraz jasności i zrozumiałości przekazu.

Wykres 33. Ocena efektywności doradztwa. Źródło: badanie własne

W 2016 r. z 42 podmiotów, którym udzielono doradztwa, wnioski złożyło 17 (40%). W 2017 r. z 47 podmiotów korzystających z doradztwa, wnioski złożyło 36 (77%). W 2018r. z 26 uczestników doradztwa, wnioski złożyło 19 (73%). W 2019 z 22 uczestników doradztwa złożyło tylko 7 podmiotów, co jednak wynikało z niepewnej sytuacji społeczno-gospodarczej związanej z pandemią. W 2020 roku z doradztwa skorzystało tylko 12 podmiotów, ale wszystkie te podmioty złożyły wnioski o dofinansowanie. W 2021 roku w doradztwie wzięto udział 26 podmiotów, a 23 z nich złożyły wnioski (88%).

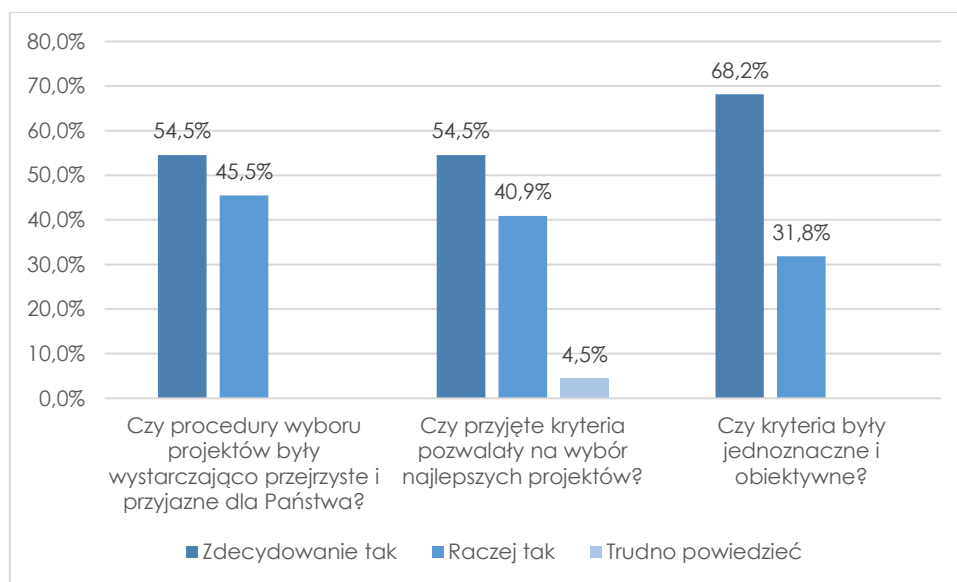
W 2016 r. 88% złożonych wniosków zostało pozytywnie ocenionych i wybranych do dofinansowania, w 2017 r. było to 72%, a w 2018 r. – 94%, w 2019 roku wybrano 5 spośród siedmiu złożonych wniosków, a w 2020 – 83%. W 2021 roku jedynie dwa spośród złożonych projektów nie otrzymały dofinansowania.

OCENA PROCESU WDRAŻANIA

Ocena procesu wdrażania odnosiła się do kilku aspektów, m.in. zgodności finansowej i rzeczowej realizacji LSR z planem, przejrzystości procedur wyboru, stosowanych kryteriów oceny, stosowanego systemu wskaźników.

Jak wykazano we wcześniejszych częściach raportu, Lokalna Strategia Rozwoju realizowana jest w wymiarze finansowym i rzeczowym zgodnie z planem. Świadczy

o tym stopień osiągnięcia poszczególnych wskaźników. Przejrzystość procedur oraz kryteria wyboru oceniano w oparciu o badanie wśród beneficjentów oraz przedstawicieli władz LGD.

Wykres 34. Ocena procedur wyboru projektów przez beneficjentów LGD. Źródło: badanie własne

Respondenci wskazali, że ich zdaniem procedury wyboru projektów przyjęte w LGD były wystarczająco przejrzyste i przyjazne. 54,5% wskazało odpowiedź „zdecydowanie tak”, a 45,5% - „raczej tak”. Zdaniem respondentów, przyjęte kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (68,2% odpowiedzi „zdecydowanie tak” i 49,2% odpowiedzi „raczej tak”). Także zdaniem większości, ustalone kryteria były jednoznaczne i obiektywne (68,2% odpowiedzi „zdecydowanie tak” i 31,8% „raczej tak”).

Niemal dwie trzecie ankietowanych beneficjentów (63,2%) było zdania, że przyjęte kryteria były odpowiednie i nie ma potrzeby zmieniania w nich niczego. Po 5,3% respondentów wskazało, że do grupy osób defaworyzowanych należy zaliczyć również osoby niepełnosprawne, warto wprowadzić punkty za ochronę środowiska oraz że ich zdaniem należałoby uprościć procedury, szczególnie w zakresie wyliczeń do biznesplanu. 21,1% respondentów nie miało zdania w tej kwestii, nie wskazało także żadnych propozycji zmian w obowiązujących kryteriach.

O to, czy przyjęte kryteria wyboru i oceny projektów pozwoliły na wybór projektów w największym stopniu realizujących cele LSR zostali zapytani także podczas wywiadu grupowego członkowie władz LGD. Ich zdaniem przyjęte kryteria oceny operacji są

zasadne i adekwatne. Nieco problematyczne w praktyce okazało się jedynie kryterium innowacyjności: *We wnioskach trudno jest o innowacyjność (...). Panie [personel biura LYSKOR] mają dużo pracy, żeby przeszkolić osoby, które chcą składać wnioski, z tego, jak tą innowacyjność w nich uwzględnić. (...) Trudno zagwarantować, żeby np. w działalności fryzjerskiej wymyślić coś innowacyjnego.*

Przedstawiciele władz LGD wskazywali jednak także na pozytywne strony obowiązującego kryterium innowacyjności: *Dobre strony innowacyjności też są – pojawia się jakaś nowa usługa, wymaga to pewnego wysiłku intelektualnego od beneficjenta, żeby ta jego działalność odznaczała się czymś nowym. Nie jest ona jednak potrzebna w każdym rodzaju działalności. Prościej jest przedsiębiorcy, który już prowadzi działalność, on ma doświadczenie i potrafi rozszerzyć swoją działalność tak, żeby była na danym obszarze innowacyjna. Ale ten, który nie zetknął się jeszcze z działalnością gospodarczą na własny rachunek, to jest dla niego trudne.*

Przedstawiciele władz LGD wskazali także na dokonaną w 2021 r. zmianę wagi kryterium dotyczącym oddziaływania operacji na osoby z grup defaworyzowanych (zmniejszenie z 3 na 1 punkt, co było wynikiem m.in. chęci wsparcia wysokiej jakości wniosków składanych przez osoby nie kwalifikujące się do ww. grup oraz reakcją na trudną sytuację na rynku pracy, wpływającą negatywnie na poszukiwanie pracowników przez wyłonionych w konkursach przedsiębiorców).

Wskazywali oni także na zmiany sytuacji na rynku pracy:

- *Wydaje mi się, że teraz nie ma konieczności faworyzowania bezrobotnych. Obecnie mamy tylko 5% bezrobotnych, a z badań wynika, że jest to taka liczba osób, którzy nigdy nie podejmą pracy.*
- *Trzeba się zastanowić nad kryterium „absolwent szkoły”, żeby tutaj punkt dołożyć, żeby zatrzymać wykształcone osoby u siebie. To się wydaje zasadne – bo oni uciekają, jak ktoś studiuje we Wrocławiu czy Krakowie to bardzo rzadko tutaj wraca. Chcemy, żeby nie było odpływu młodych, wykształconych osób.*

WARTOŚĆ DODANA PODEJŚCIA LEADER

Lokalna Grupa Działania LYSKOR realizuje Strategię Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2016 – 2023 nie tylko w oparciu o podstawowy projekt, którego stopień realizacji został szczegółowo opisany powyżej. Dzięki współpracy

w ramach podejścia Leader zrealizowane zostały inicjatywy lokalnej społeczności, na które zostały pozyskane dodatkowe (zewnętrzne) środki.

W ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Stowarzyszenie LYSKOR pozyskało i zrealizowało następujące projekty ukierunkowane na wzmocnienie aktywności społecznej i zawodowej kobiet:

- *Klub Kobiet Aktywnych, czyli sukces w szpilkach* – to pierwszy z serii projektów realizowanych wspólnie z organizacją partnerską – Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS z Rybnika ukierunkowanych na zwiększenie aktywności mieszkanek obszaru LGD. Jego działania toczyły się w okresie kwiecień 2017 – lipiec 2018 i skutkowały podjęciem zatrudnienia przez 10 uczestniczek projektu.
- *W drodze do sukcesu* to kolejny projekt zrealizowany przy udziale partnera – Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS, tym razem w latach 2019 -2020. Jego głównym celem było zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej min. 25 mieszkanek obszaru objętego LSR LYSKOR poprzez ich wieloaspektowe wsparcie. Cel ten był realizowany poprzez organizację działań animacyjnych, motywacyjnych, środowiskowych, opracowanie indywidualnego planu usamodzielniania dla uczestniczek, a także organizację kursów podwyższających kwalifikacje zawodowe uczestniczek oraz organizację staży i podjęcie zatrudnienia przez min. 8 osób. Projekt realizowany był na terenie gmin: Lyski, Kornowac, Gaszowice, Jejkowice, Pszów.
- *Stawiam na rozwój* – to projekt wykraczający poza ramy czasowe niniejszego raportu, realizowany w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS w okresie od stycznia 2021 do czerwca 2022. Jego celem jest zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej co najmniej 25 mieszkanek obszaru LGD. W ramach projektu organizowane są działania animacyjne, motywacyjne, środowiskowe, opracowane zostały plany indywidualnego usamodzielniania dla uczestniczek, a także organizowane są kursy podwyższające kwalifikacje zawodowe uczestniczek. Głównym rezultatem będzie podjęcie zatrudnienia przez min. 7 osób. Projekt realizowany jest na terenie gmin: Lyski, Kornowac, Gaszowice, Jejkowice, Pszów.

Z kolei w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego podejmowane były działania ukierunkowane na wzmocnienie współpracy z Czechami:

- *Dobre praktyki bez granic* - nadrzędnym celem projektu było zapoznanie się i nawiązanie współpracy Stowarzyszenia LYSKOR z czeskim Partnerem – Sdružení obcí Hlučínska. Spotkania w ramach projektu odbyły się w okresie od października do grudnia 2017 roku. W ramach projektu odbyła się wizyta studyjna w Bolaticach, zorganizowano biesiadę miodową oraz zorganizowano wyjazdy na jarmarki świąteczne po obu stronach granicy.
- *Country dancing – polsko-czeskie wspólne pasje* - to projekt obejmujący cykl działań mających na celu integrację pomiędzy przedstawicielami gmin z obszaru LGD LYSKOR i Bolatice. W ramach projektu odbyły się warsztaty tańca liniowego, wyjazd integracyjny do Ustronia, uczestnicy prezentowali się na dożynkach w Bolaticach i Biesiadzie Country. Projekt był realizowany w okresie maj – październik 2019.
- *Aktywni przez współpracę* – to projekt, którego celem był rozwój potencjału organizacji pozarządowych, działających na obszarze Stowarzyszenia LYSKOR oraz gminy Bolatice poprzez pokazanie dobrych praktyk w zakresie działań na rzecz lokalnej społeczności. W ramach projektu zorganizowana została wizyta studyjna w wiosce tematycznej działającej po czeskiej stronie granicy oraz zorganizowano festiwal organizacji pozarządowych z terenu gminy Bolatice oraz obszaru działania LGD LYSKOR. Projekt był realizowany w okresie sierpień – grudzień 2020 roku.
- *Polsko-czeska integracja? Naturalnie!* – projekt był kolejną operacją realizowaną z czeskim partnerem Obec Bolatice, a jego celem było utrwalanie zawiązanej współpracy pogranicza poprzez realizację wspólnych działań oscylujących wokół powrotu do natury, poznawania tradycyjnych przepisów. Działania zrealizowano od maja do listopada 2021 r.

We wrześniu 2021 rozpoczęła się realizacja cyklu działań pn. *Kurs na zdrowie*, w ramach których do kwietnia 2022 w ramach których zaplanowano zajęcia ruchowe (pilates, zumba, fitness, taniec), relaksacyjne, wycieczkę górską oraz marsz turystyczny, które będą pomocne w uświadamianiu uczestników, jak i co spożywać, by cieszyć się zdrowiem oraz energią życiową.

Na rok 2022 zaplanowano realizację kolejnych projektów we współpracy z gminą Bolatice:

- *Integracja z pasją* – celem projektu będzie popularyzacja tradycji rękodzielniczych, podnoszenie świadomości na temat poczucia wartości

rynkowej wytwarzanego rękodzieła, promowanie różnorodnych form aktywności na obszarach wiejskich oraz integrowanie mieszkańców obszarów przygranicznych.

- *Poszukujemy wspólnych korzeni* – projekt będzie polegał na utrwalaniu partnerstwa transgranicznego, a utrwalanie związanej współpracy pogranicza możliwe będzie dzięki realizacji działań ukierunkowanych na poszukiwanie wspólnych korzeni rodzinnych, historycznych, kulturowych.
- *Pielęgnowujemy wspólne tradycje* - projekt będzie kontynuacją działań z zakresu poszukiwania wspólnych korzeni, podjętych przez partnerów: Stowarzyszenie LYSKOR i Obec Bolatice.

Działania opisane powyżej mają charakter dodatkowy i uzupełniający wobec podstawowych działań ukierunkowanych na realizację LSR, pozwoliły jednak na pogłębienie współpracy ponadnarodowej w wymiarze lokalnym (współpraca mieszkańców przygranicznych gmin) oraz na rozwój kompetencji społecznych i zawodowych kobiet zamieszkujących obszar LGD LYSKOR.

Wartość dodaną realizowanych działań zauważają także władze LGD LYSKOR: - *zwiększyła się też aktywność społeczeństwa we wszystkich programach, które my jako LYSKOR proponujemy. Masa ludzi pyta o nasze działania, jeździ, uczestniczy, żyje tymi programami, które były realizowane. Fajnie, że udało się współpraca z Czechami. Widać, że społeczeństwo z takiego dystansu, zaczyna się przekonywać do tego. Mamy masę zgłoszeń, chęci bycia w tych programach, każdy może sobie znaleźć w tym to, co go interesuje.* [wywiad z zarządem]

ODPOWIEDŹ NA PYTANIA BADAWCZE

Wyniki ewaluacji w odniesieniu do przyjętych pytań badawczych przedstawiono w podziale na obszary, wyodrębnione w tabeli nr 1, przedstawionej we wcześniejszej części raportu.

OCENA WPŁYWU NA GŁÓWNY CEL LSR

Analiza postępu rzeczowego wskazuje na duże zaawansowanie w zakresie osiągnięcia wartości docelowych wskaźników. Większość wskaźników oddziaływania osiągnęła poziom ponad 100%.

W obszarze postępu finansowego w ramach celu ogólnego 1 realizacja budżetu osiągnęła poziom 59%, w ramach celu ogólnego 2 - 100%, natomiast cel ogólny 3 był zrealizowany na poziomie 54%. Wskazana zatem jest tu intensyfikacja działań, zwłaszcza w ramach celu szczegółowego 3.2. Wzmacnianie kapitału społecznego obszaru, wspieranie aktywności mieszkańców i organizacji społecznych.

Jednocześnie należy mieć na uwadze fakt, że LGD otrzymało dodatkowe środki na realizację zaplanowanych w Strategii celów, zatem z tego powodu procent wydatkowania się zmniejszył, jak również fakt, że okres realizacji Strategii obejmuje czas po zakończeniu niniejszego badania.

OCENA WPŁYWU NA KAPITAŁ SPOŁECZNY

W wyniku realizacji LSR na terenie działania LGD LYSKOR powstało 8 nowych podmiotów ekonomii społecznej i organizacji społecznych; odnotowano wzrost liczby mieszkańców terenu o 1,15%. W realizowanych wydarzeniach i inicjatywach uczestniczyło 2165 osób; zorganizowano 11 wydarzeń/impres/ inicjatyw związanych z lokalną kulturą i dziedzictwem lokalnym.

Z przeprowadzonego badania wynika, że dla rozwoju kapitału społecznego w przyszłości konieczne jest kontynuowanie dotychczasowych działań jako skutecznych i cieszących się dużym zainteresowaniem mieszkańców; szczególnie istotne jest kontynuowanie działań nakierowanych na budowanie poczucia

tożsamości lokalnej. Odnotowano także potrzebę podejmowania działań nakierowanych na społeczną aktywizację mężczyzn.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Realizacja LSR w bezpośredni sposób przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości na terenie działania LGD LYSKOR: utworzono 44 nowe miejsca pracy, zrealizowano 29 operacji polegających na uruchomieniu działalności gospodarczej oraz 10 polegających na rozwoju działalności istniejącej.

Z przeprowadzonych badań wynika, że dalsze działania z zakresu wspierania przedsiębiorczości są konieczne, o czym świadczy utrzymujące się wysokie zainteresowanie wsparciem ze strony przedsiębiorców (niezależne od ograniczeń wynikających z pandemii). Należy jednak mieć na uwadze, że istnieją czynniki mogące potencjalnie osłabiać gotowość mieszkańców do podejmowania działalności gospodarczej (inflacja, sytuacja polityczno-gospodarcza związana z wojną).

TURYSTYKA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

W okresie objętym badaniem odbiorcami informacji o walorach obszaru działania LGD było 707 osób, a o 25 wzrosła liczba osób korzystających z obiektów objętych operacjami. Przebudowano, zmodernizowano, wyremontowano lub wyposażono 5 obiektów, zorganizowano 6 wydarzeń/ imprez/ działań informacyjno-promocyjnych.

Zarówno mieszkańcy, jak i przedstawiciele LGD dostrzegają potencjał turystyczny regionu i możliwości rozwoju w tym zakresie. Wśród dostrzeganych kierunków rozwoju dostrzeżono potrzeby związane z rozwojem turystyki jednodniowej i dbałością o lokalne atrakcje turystyczne.

GRUPY DEFAWORYZOWANE

W LSR zdefiniowano trzy grupy defaworyzowane (kobiety, osoby do 30 roku życia i powyżej 50 roku życia pozostające bez zatrudnienia), co zostało uzasadnione ich szczególnie trudną sytuacją na rynku pracy. W wyniku realizacji Strategii 16 kobiet,

6 osób do 30 roku życia oraz 2 osoby po 50 roku życia utworzyły nowe przedsiębiorstwa, a dla 24 kobiet, 12 osób do 30 roku życia i 3 osób po 50 roku życia zostały utworzone nowe miejsca pracy. Ogółem dzięki realizacji LSR poprawiono sytuację zawodową 63 osób będących w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy oraz zagrożonych z tego powodu ubóstwem lub/i wykluczeniem społecznym.

Zarówno mieszkańcy, jak i władze LGD wysoko ocenili prowadzone przez LGD działania skierowane do ww. grup, jakkolwiek ze względu na aktualną sytuację społeczno-gospodarczą, grupy defaworyzowane w dalszym ciągu będą wymagały kierowanego do nich wsparcia. Z przeprowadzonego badania wynika także, że w skali lokalnej dostrzega się silną potrzebę prowadzenia działań na rzecz młodzieży (aby przeciwdziałać jej odpływowi do większych miast), jak również osób starszych.

INNOWACYJNOŚĆ

W okresie objętym badaniem Stowarzyszenie LYSKOR zrealizowało 58 operacji o charakterze innowacyjnym. Wszystkie projekty realizowane w ramach LSR spełniały kryterium innowacyjności. Z przeprowadzonego badania wynika jednak, że kryterium to jest często trudne do zastosowania, ale – z drugiej strony – w pewien sposób „wymusza” od wnioskodawców poszukiwanie nowatorskich rozwiązań. Innowacyjność przejawiała się najczęściej w uruchamianiu nowych usług, niedostępnych wcześniej na terenie działania LGD.

PROJEKTY WSPÓŁPRACY

Wszystkie projekty współpracy udało się w pełni zrealizować, a ich rezultaty zostały osiągnięte. Planowane przez LGD projekty współpracy będą dotyczyły przede wszystkim wymiany doświadczeń na arenie międzynarodowej (np. w zakresie gospodarki odpadami) czy kwestii związanych ze wzmacnianiem lokalnej tożsamości, np. poprzez budowanie marki lokalnych produktów.

OCENA FUNKCJONOWANIA LGD

W analizowanym okresie liczba członków LGD systematycznie malała, jednak od 2021 r. wykazuje znów tendencję rosnącą. W walnych zgromadzeniach uczestniczyło średnio po 41% aktualnych członków LGD, przy czym stosunkowo niższe wartości w latach 2020-2021 można wiązać z trwającą w tym czasie pandemią. Zarząd stowarzyszenia w analizowanym okresie odbył po 12 posiedzeń rocznie, za wyjątkiem 2020 r., kiedy to (z powodu pandemii) odbyło się 8 posiedzeń. Zebrania zarządu związane były m.in. z dokonywaniem zmian LSR, kwestiami związanymi z naborami wniosków oraz pozostałymi zagadnieniami dotyczącymi bieżącej działalności stowarzyszenia. Komisja rewizyjna spotykała się raz w roku, weryfikując prawidłowość działalności organizacji. Rada LGD podejmowała uchwały m.in. w sprawie procedur związanych z wyborem i oceną grantobiorców oraz oceną i wyborem operacji do dofinansowania. Powyższe informacje pozwalają stwierdzić, że wszystkie organy stowarzyszenia działają zgodnie z kompetencjami określonymi dla każdego z nich w statucie, zapewniając sprawną i zgodną z prawem działalność organizacji.

Skuteczności efektywność działań podejmowanych przez biuro LGD jest bardzo wysoka i rosła w kolejnych latach: W 2016 r. z 42 podmiotów, którym udzielono doradztwa, wnioski złożyło 17 (40%); w 2017 r. z 47 podmiotów korzystających z doradztwa, wnioski złożyło 36 (77%); w 2018 r. z 26 uczestników doradztwa, wnioski złożyło 19 (73%); w 2019 r. z 22 uczestników doradztwa złożyło tylko 7 podmiotów, co jednak wynikało z niepewnej sytuacji społeczno-gospodarczej związanej z pandemią. W 2020 r. z doradztwa skorzystało tylko 12 podmiotów, ale wszystkie te podmioty złożyły wniosku o dofinansowanie. W 2021 r. w doradztwie wzięło udział 26 podmiotów, a 23 z nich złożyły wnioski (88%).

Wszyscy ankietowani beneficjenci podzielili opinię, że działania informacyjno-promocyjne prowadzone przez LGD - np. o możliwościach pozyskiwania środków, zasadach realizacji i rozliczania projektów, są skuteczne i efektywne. Pozytywnie należy ocenić także różnorodność wykorzystywanych przez LGD narzędzi w podejmowanych działaniach komunikacyjnych oraz doradczych, która przekłada się na skuteczność w docieraniu do jego odbiorców.

OCENA PROCESU WDRAŻANIA

Lokalna Strategia Rozwoju wdrażana jest zgodnie z planem. Przyjęty system wskaźników pozwala na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i osiągniętych rezultatach. Stosowane procedury wyboru oceniane są przez

beneficjentów w większości jako przejrzyste i przyjazne. Przyjęte kryteria wyboru uznano za jednoznaczne i obiektywne, pozwalające na wybór najlepszych projektów.

WARTOŚĆ DODANA PODEJŚCIA LEADER

Działalność prowadzona przez LGD LYSKOR wpływa na sieciowanie lokalnych aktorów, budowanie relacji i powiązań pomiędzy nimi. LGD ma w tym zakresie duży potencjał jako podmiot rozpoznawalny, mający zasoby do realizacji przedsięwzięć o różnej skali. Angażuje się więc zarówno w przedsięwzięcia o charakterze lokalnym, regionalnym, jak i międzynarodowym. Poprzez wspólne projekty i działania buduje relacje pomiędzy różnymi grupami interesariuszy, a także angażuje aktorów zewnętrznych w działania angażujące lokalne zasoby i wzmacniające potencjał obszaru. Prowadzone inwestycje są spójne, komplementarne względem siebie i celów LSR.

Przeprowadzona ewaluacja działań realizowanych przez LGD LYSKOR w okresie 2016-2021, ukierunkowanych na realizację Lokalnej Strategii Rozwoju, pozwala wysnuć pozytywne wnioski.

Funkcjonowanie biura oraz organów LGD nie budzi zastrzeżeń. Podejmują one działania przypisane im w statucie stowarzyszenia oraz zaplanowane w LSR. Przepływ informacji pomiędzy poszczególnymi organami jest dobry, na bieżąco reagują one na pojawiające się potrzeby czy trudności, zapewniając stabilne funkcjonowanie stowarzyszenia i sprawną realizację zaplanowanych w Strategii działań. Ocena działalności biura przez mieszkańców i beneficjentów LGD jest wysoka – doceniają oni jakość oferowanego wsparcia merytorycznego oraz dostępność biura dla mieszkańców. W dalszym ciągu należy podejmować zróżnicowane działania promocyjno-informacyjne, także z wykorzystaniem popularnych wśród mieszkańców narzędzi internetowych, tak aby wiedza na temat działań realizowanych przez LGD miała szansę dotrzeć do jak najszerszego grona mieszkańców obszaru.

Podejmowane działania aktywizujące lokalną społeczność cieszą się sporym zainteresowaniem mieszkańców obszaru LGD. Świadczy to o adekwatności stosowanych form wsparcia w stosunku do potrzeb mieszkańców. Ze względu na zmieniającą się sytuację społeczno-demograficzną regionu, warto położyć nacisk na działania skierowane do osób młodych, zwłaszcza w zakresie zwiększania ich poczucia tożsamości z regionem, jak również seniorów. Warto także realizować działania ukierunkowane na wsparcie i rozwój potencjału lokalnych organizacji pozarządowych oraz promocję wśród nich dobrych praktyk – tak, aby były one w stanie realizować zaplanowane w Strategii działania skierowane do mieszkańców.

LGD osiągnęła bardzo dobre rezultaty w zakresie rozwoju przedsiębiorczości. W obliczu aktualnej sytuacji gospodarczo-politycznej wsparcie tego rodzaju z pewnością będzie potrzebne w dłuższej perspektywie czasowej. Dobrym kierunkiem jest premiowanie samo- i zatrudnienia osób wywodzących się z grup defaworyzowanych. Na bieżąco należy analizować wskaźniki dotyczące rynku pracy tak, aby kierować wsparcie do grup znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji. W toku realizacji badania pojawiły się także sugestie dotyczące potrzeby intensyfikacji działań skierowanych do osób młodych kończących edukację.

Wysoko należy ocenić realizację projektów współpracy, które pozwalają na promocję potencjału obszaru LGD, a także na nawiązanie i pogłębienie kontaktów z innymi podmiotami oraz upowszechnienie realizowanych przez nie tzw. dobrych praktyk. Zalety projektów współpracy powinny skłonić LGD do równie częstego korzystania z tej formy także w przyszłości.

Do końca 2021 r. LGD osiągnęła wysoki poziom realizacji zaplanowanych w Strategii wskaźników, odnoszących się zarówno do wzmocnienia/zwiększenia konkurencyjności i innowacyjności lokalnej gospodarki, rozwoju potencjału turystycznego obszaru, jak i poprawy jakości życia mieszkańców. Stan realizacji założonych w Strategii działań pozwala przypuszczać, że poziom ten będzie systematycznie wzrastał i ma szansę osiągnąć zaplanowane w niej wartości.

Osiągnięte rezultaty mają spory potencjał trwałości. Podmioty, które skorzystały z dotacji za pośrednictwem LGD, funkcjonowały w momencie przeprowadzania badania ewaluacyjnego (poza jednym, który zaprzestał działalności z powodu śmierci właściciela). Także obiekty i nowe bądź przebudowane/ zmodernizowane/ wyremontowane/ wyposażone w wyniku realizacji operacji miejsca mają szansę służyć mieszkańcom obszaru w długiej perspektywie czasowej.

W przyszłości należy kontynuować działania w obszarach wytyczonych w obecnej Strategii, gdyż wysoki poziom realizacji wskaźników, wykorzystania środków, jak również zainteresowania ogłaszanymi konkursami jest potwierdzeniem właściwego kierunku działań LGD.

Wykres 1. Podzielanie przez mieszkańców opinii: „Moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”. Źródło: badanie własne	17
Wykres 2. Ocena stopnia zadowolenia mieszkańców z warunków życia w swojej gminie. Źródło: badanie własne.....	18
Wykres 3. Podzielanie przez mieszkańców opinii: „W ostatnich latach warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”. Źródło: badanie własne	18
Wykres 4. Ocena własnej gminy pod względem zaangażowania mieszkańców w rozwiązywanie lokalnych problemów. Źródło: badanie własne	19
Wykres 5. Ocena własnej gminy pod względem tożsamości mieszkańców z regionem. Źródło: badanie własne	19
Wykres 6. Udział mieszkańców w różnych formach aktywności społecznej w ciągu ostatniego roku. Źródło: badanie własne.....	20
Wykres 7. Podzielanie przez beneficjentów LGD stwierdzenia: „Poprzez LSR mieszkańcy mogą mieć realny wpływ na to, co dzieje się w ich najbliższym otoczeniu”. Źródło: badanie własne	21
Wykres 8. Ocena własnej gminy pod względem możliwości zatrudnienia poza rolnictwem. Źródło: badanie własne	28
Wykres 9. Ocena własnej gminy pod względem sprzyjających warunków dla przedsiębiorców i prowadzenia firmy. Źródło: badanie własne	29
Wykres 10. Opinie mieszkańców na temat sytuacji w ich gminach. Źródło: badanie własne.....	30
Wykres 11. Podzielanie przez beneficjentów opinii: „Dzięki LGD mieszkańcy są bardziej skłonni do podejmowania działań przedsiębiorczych”. Źródło: badanie własne.....	31
Wykres 12. Ocena atrakcyjności turystycznej gminy. Źródło: badanie własne.....	35
Wykres 13. Ocena gminy pod względem promocji dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych i turystyki. Źródło: badanie własne.....	36
Wykres 14. Wpływ działalności LGD na rozpoznawalność gminy. Źródło: badanie własne.....	37

Wykres 15. Ocena własnej gminy pod względem: działań na rzecz osób przed 30 rokiem życia, działań na rzecz osób po 50 roku życia, działań na rzecz kobiet. Źródło: badanie własne	41
Wykres 16. Liczba członków Stowarzyszenia LYSKOR i obecność na walnych zgromadzeniach. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LDG LYSKOR	45
Wykres 17. Znajomość LGD LYSKOR przez mieszkańców. Źródło: badanie własne	46
Wykres 18. Wiedza mieszkańców na temat działalności LGD LYSKOR. Źródło: badanie własne.....	46
Wykres 19. Udział mieszkańców w wydarzeniach organizowanych przez LGD LYSKOR. Źródło: badanie własne	47
Wykres 20. Źródła informacji o działaniach organizowanych przez LGD LYSKOR. Źródło: badanie własne	47
Wykres 21. Ocena działań prowadzonych przez LGD LYSKOR. Źródło: badanie własne	48
Wykres 22. Źródła informacji o naborach wniosków w LGD LYSKOR. Źródło: badanie własne.....	49
Wykres 23. Korzystanie przez beneficjentów ze wsparcia LGD na etapie składania wniosku. Źródło: badanie własne.....	49
Wykres 24. Korzystanie przez beneficjentów ze wsparcia LGD na etapie realizacji lub rozliczania projektu. Źródło: badanie własne.....	50
Wykres 25. Ocena wsparcia udzielonego przez LGD na etapie realizacji bądź rozliczania projektu. Źródło: badanie własne.....	50
Wykres 26. Pozostawanie przez beneficjentów w kontakcie z LGD. Źródło: badanie własne.....	51
Wykres 27. Problemy wpływające negatywnie na przebieg bądź rezultaty projektu. Źródło: badanie własne	51
Wykres 28. Opinia beneficjentów na temat szybkości reagowania pracowników biura LGD na pojawiające się problemy. Źródło: badanie własne	52
Wykres 29. Opinia beneficjentów na temat skuteczności działań informacyjno-promocyjnych prowadzonych przez LGD. Źródło: badanie własne.....	52
Wykres 30. Opinia beneficjentów na temat poziomu organizacji wydarzeń przez LGD. Źródło: badanie własne	53

Wykres 31. Opinia beneficjentów na temat dostępności biura LGD. Źródło: badanie własne.....	53
Wykres 32. Ocena jakości doradztwa. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGD LYSKOR	54
Wykres 33. Ocena efektywności doradztwa. Źródło: badanie własne	55
Wykres 34. Ocena procedur wyboru projektów przez beneficjentów LGD. Źródło: badanie własne	56

SPIS TABEL

Tabela 1. Obszary i pytania badawcze	6
Tabela 2. Realizacja celu ogólnego LSR	10
Tabela 3. Realizacja celu szczegółowego 3.2. Wzmacnianie kapitału społecznego obszaru, wspieranie aktywności mieszkańców i organizacji społecznych	12
Tabela 4. Finansowa realizacja przedsięwzięć w ramach celu 3.2 Wzmacnianie kapitału społecznego obszaru, wspieranie aktywności mieszkańców i organizacji społecznych	13
Tabela 5. Lista przedsięwzięć wybranych do dofinansowania w ramach naborów z zakresu tematycznego: Zachowanie dziedzictwa lokalnego.....	14
Tabela 6. Lista przedsięwzięć wybranych do dofinansowania w ramach naborów z zakresu tematycznego: Wzmocnienie kapitału społecznego, w tym podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych.....	15
Tabela 7. Wykaz konkursów zrealizowanych przez LGD dotyczących podejmowania działalności gospodarczej	22
Tabela 8. Wykaz operacji wybranych do dofinansowania w konkursach dotyczących uruchamiania działalności gospodarczej. Źródło: badanie własne	23
Tabela 9. Wykaz konkursów zrealizowanych przez LGD dotyczących rozwijania działalności gospodarczej	24
Tabela 10. Wykaz operacji wybranych do dofinansowania w konkursach dotyczących rozwijania działalności gospodarczej.....	25
Tabela 11. Realizacja celu ogólnego I: Wzmacnianie konkurencyjności i innowacyjności lokalnej gospodarki	26
Tabela 12. Finansowa realizacja celu ogólnego I: Wzmacnianie konkurencyjności i innowacyjności lokalnej gospodarki	27
Tabela 13. Charakterystyka miejsc pracy utworzonych przy wsparciu LGD LYSKOR...27	
Tabela 14. Realizacja celu szczegółowego 2.0. Rozwój potencjału turystycznego obszaru.....	32
Tabela 15. Finansowa realizacja przedsięwzięć w ramach celu 2.0 Rozwój potencjału turystycznego regionu	33

Tabela 16. Lista przedsięwzięć wybranych do dofinansowania w ramach naborów z zakresu tematycznego: Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej	34
Tabela 17. Lista przedsięwzięć wybranych do dofinansowania w ramach naborów z zakresu tematycznego: Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej.....	34
Tabela 18. Lista przedsięwzięć wybranych do dofinansowania w ramach naborów z zakresu tematycznego: Promowanie obszaru objętego LSR, w tym produktów lub usług lokalnych	35
Tabela 19. Liczba osób z grup defaworyzowanych, które utworzyły nowe przedsiębiorstwa przy wsparciu LGD	39
Tabela 20. Liczba utworzonych miejsc pracy dla osób z grup defaworyzowanych w przedsiębiorstwach dofinansowanych przez LGD	40
Tabela 21. Operacje ukierunkowane na innowacje	42